

สำนักชีวัดหนองป่าพง

เกิดจากแรงกตัญญู

หลังจากที่หลวงพ่อดำได้ตั้งหลักแหล่งที่วัดหนองป่าพงประมาณเดือนเศษ ท่านก็ได้อนุเคราะห์โยมมารดาของท่านพร้อมด้วยเพื่อนอีก ๓ คน ให้ได้บวชเป็นแม่ชีชุดแรกของวัดใหม่ นับเป็นการทำหน้าที่ที่สมบูรณ์ที่สุดที่บุตรพึงกระทำเพื่อตอบแทนพระคุณของบุพการี ตามที่มีพุทธพจน์ว่า

ภิกษุทั้งหลาย สำหรับบุคคลสองท่าน เราไม่กล่าวว่าจะกระทำการตอบแทนคุณได้ง่ายเลย สองท่านคือใคร คือมารดาและบิดา หากบุตรจะเอามารดาไว้บนบ่าข้างหนึ่ง เอาบิดาไว้บนบ่าอีกข้างหนึ่ง ประณินับดี ถึงเขาจะมีอายุยืนร้อยปี อยู่ได้ตลอดศตวรรษ และเขาพึงปฏิบัติต่อท่านทั้งสองด้วยการขัดสี นวดเพ้น อาบน้ำให้ และแม้ว่าท่านทั้งสองนั้นจะพึงถ่ายอุจจาระปัสสาวะบนบ่าทั้งสองของเขา นั้นก็ยังไม่ถือว่าเป็นอันได้กระทำคุณหรือตอบแทนแก่มารดาบิดา ถึงบุตรจะพึงสถาปนามารดาบิดาไว้ในราชสมบัติ ทรงอิสราธิปัตย์ บนมหาปฐพี อันมีสัตตัตถนะมากมายนี้ ก็ยังไม่ถือว่าเป็นอันได้ทำคุณหรือได้ตอบแทนแก่มารดาบิดา ข้อนี้เพราะเหตุไร เพราะมารดาบิดามีอุปการะมาก เป็นผู้บำรุงเลี้ยง แสดงโลกนี้แก่บุตรทั้งหลาย

ส่วนว่าบุตรคนใด ชักจูง ปลุกฝัง ประดิษฐาน ซึ่งมารดาบิดาผู้ไม่มีศรัทธาไว้ในศรัทธาสัมปทา..ซึ่งมารดาบิดาผู้ทุศีลไว้ในศีลสัมปทา..ซึ่งมารดาบิดาผู้มัจฉริยะ (ตระหนี่) ไว้ในจาคสัมปทา (ถึงพร้อมด้วยการบริจาค)...ซึ่งมารดาบิดาผู้ทราหมปัญญา ไว้ในปัญญาสัมปทาด้วยการกระทำเพียงนี้ จึงถือว่าเป็นอันได้ทำคุณ ได้ตอบแทนแก่มารดาบิดา

หลังจากบวชแล้วหลวงพ่อก็ให้แม่ชีทั้ง ๔ อาศัยอยู่ด้านทิศตะวันตกเฉียงใต้ของโบสถ์ในปัจจุบัน ต่อมาก็มีผู้หญิงมาขอบวชอีกหลายคน แต่หลวงพ่อก็ปฏิเสธ เพราะเจตนาธรรมณัตถ์เดิมของท่านนั้นไม่ประสงค์จะให้แม่ชีในวัด แต่ที่ท่านเปลี่ยนใจเนื่องจากความกตัญญู ใคร่สงเคราะห์โยมมารดาให้ได้ประกอบสัมมาอาชีวะ เพราะในขณะนั้นแม้ว่าโยมแม่ของท่านอายุมากแล้ว แต่ก็ยังเลิกทำปาณาติบาตไม่ได้ ซึ่งหลวงพ่อก็มองไม่เห็นทางอื่นที่เหมาะสมกว่า จึงได้ให้โยมแม่และทั้งการครองเรือนเยี่ยงฆราวาสมาสู่เพศนักบวช ซึ่งเป็นสัมมาอาชีวะที่ประเสริฐและสูงส่งที่สุด เป็นผลให้ผู้หญิงอีก ๓ คนได้พลอยมีชีวิตรุ่งเรืองไปด้วย

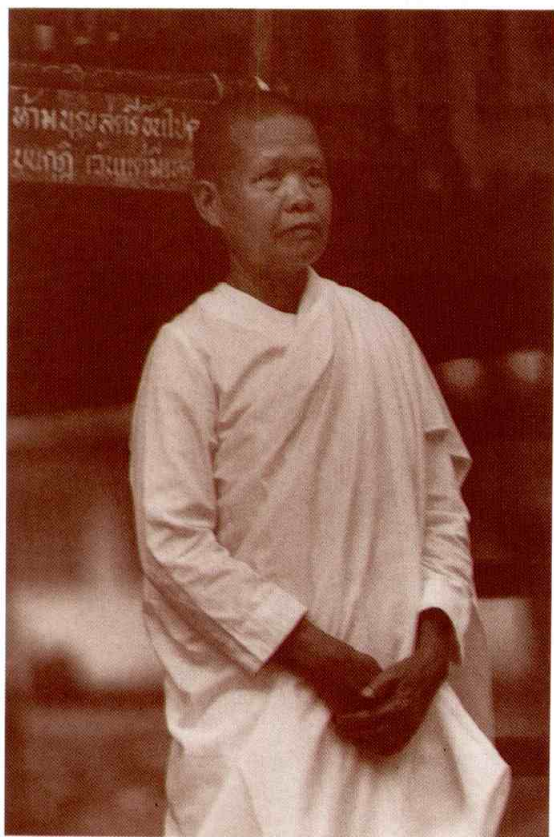
ผู้บุกเบิก

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าหลวงพ่อก็ได้ปฏิเสธยืนยันไปหลายครั้ง ก็ยังมีผู้หญิงอีกคนหนึ่งชื่อ พิมพ์ อุทัยกรณ์ เพียรพยายามมาอ้อนวอนขอร้อง หลวงพ่อจึงเพียงแต่รับไว้ให้อยู่ปฏิบัติยังไม่ให้บวชและให้แยกไปอยู่ลำพังคนเดียวที่เขตวัดแม่ชีในปัจจุบัน ซึ่งในสมัยนั้นยังรกทึบอยู่ จึงดูเหมือนในเวลานั้นอยู่ห่างไกลเขตพระและผู้คน โดยท่านได้บอกกับแม่พิมพ์ว่า ถ้าอยากบวชก็ให้ไปตั้งสำนักชีเอาเอง แม่พิมพ์จึงต้องจัดการทุกอย่างด้วยตนเองเพื่อจะได้มีที่อยู่อาศัยในป่าอันรกทึบนั้นแต่ผู้เดียว ทั้งนี้เป็นอุบายของหลวงพ่อกำลังทดสอบความเข้มแข็ง อดทนเอาจริงเอาจัง และเป็นตัวของตัวเองของแม่พิมพ์ อุทัยกรณ์ เพราะขณะนั้นเธอก็อายุห้าสิบกว่าแล้ว ถ้าไม่มีความตั้งใจใฝ่ในการปฏิบัติธรรมจริงๆ คงอดทนสภาพที่เหมือนถูกทอดทิ้งเช่นนั้นไม่ได้แน่ ต้องเลิกร้างไปเองในเวลาไม่นาน แต่ผลที่สุดแม่พิมพ์ ก็ “สอบได้” เธอพ้นฝ่าอุปสรรคทั้งหลายทั้งปวงมาอย่างอาจหาญ ด้วยขันติวิริยะ และศรัทธาอันกล้าแข็ง จนสามารถพิสูจน์ให้หลวงพ่อเห็นว่า สตรีเพศก็มีคุณสมบัติพอที่จะเป็นนักบวชได้เหมือนกัน ในกาลต่อมาเมื่อหลวงพ่อยอมรับให้จัดตั้งสำนักชีขึ้นในวัดหนองป่าพง และท่านได้เมตตาเข้าไปแสดงธรรมอบรมแม่ชีเป็นครั้งคราว ท่านมักยกย่องคุณธรรมของแม่ชีพิมพ์ให้เป็นตัวอย่างแก่แม่ชีรุ่นหลังอยู่เสมอ ปฏิปทาของแม่ชีผู้บุกเบิกสำนักเป็นคนแรกนี้ เป็นที่เลื่อมใสและประทับใจหมู่คณะร่วมสำนักยิ่งนัก ด้วยเป็นผู้มีเมตตาและขันติความอดกลั้นเป็นอุปนิสัยพื้นฐาน สรรวมระวังในศีลไม่ยอมให้ต่างพร้อยเสียหยาเลย การปฏิบัติทำความเพียรเป็นไปอย่างสม่ำเสมอ จากวันแรกที่เข้ามาพำนักอาศัยในหนองป่าพงจนกระทั่งวาระบวช และถึงอายุสังขารไปในปี พ.ศ. ๒๕๐๘ เธอได้บำเพ็ญตนสมคัมภีร์ศีลตริสิกขาปฏิบัติ เป็นนักบวชที่สละชีวิตเพื่อพระศาสนาสมดังที่ตั้งปณิธานเป็นสัจจาจาไว้จริง ๆ

แม่ชีสาวร่วมสมัย

หลังจากที่แม่พิมพ์ อุทัยกรณ์ ได้เข้าไปตั้งหลักแหล่งในป่านั้นแล้ว เมื่อมีโยมผู้หญิงมาขอบวชอีก หลวงพ่อก็เมตตาไว้ แต่ก็เฉพาะคนแก่ๆ เท่านั้น และได้ส่งเข้าไปอยู่กับแม่พิมพ์ อุทัยกรณ์ จนกระทั่งในปี พ.ศ. ๒๔๙๙ เมื่อท่านได้พิจารณาเห็นว่าโยมเหล่านั้น มีศรัทธาแน่นแฟ้นต่อการประพฤติปฏิบัติสมควรแก่เพศนักบวชแล้ว ท่านจึงได้อนุญาตให้ทุกคนบวชชี และได้ให้โยมชีมารดาของท่านพร้อมด้วยเพื่อนชีทั้งสาม ย้ายเข้าไปอยู่ด้วยกันในสำนักชีใหม่

ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๕๐๒ ได้มีโยมผู้หญิงในวัยสาว ๒ คนมาขอบวช คนหนึ่งอายุ ๒๔ ปี ชื่อบุญญ์ พิมพ์วงศ์ ส่วนอีกคนอายุ ๒๓ ปี ชื่อคำ เคนประคอง หลวงพ่อก็เมตตาบวชให้เป็นการทดลอง ถ้าต่อไปพบว่าแม่ชีสาวไม่ประพฤติปฏิบัติเพื่อมุ่งหวังความเจริญในธรรม ท่านก็จะเลิกไม่รับบวชผู้หญิงสาวอีกต่อไป ซึ่งก็ปรากฏว่าแม่ชีสาวก็สามารถ “สอบได้” เช่นเดียวกัน สำนัก

แม่ชีบุญอยู่ พิมพ์วงศ์

แม่ชีคำ เคนประคอง

ชีวัดหนองป่าพง จึงมีสมาชิกมากขึ้นทุกที เป็นเหตุให้หลวงพ่อดังตั้งสำนักชีขึ้นเป็นสัดส่วน แยกออกไปจากเขตพระ จากวันนั้นเป็นต้นมา สำนักชีวัดหนองป่าพงก็มีแม่ชีต่างวัยต่างรุ่นเพิ่มจำนวนขึ้นเรื่อย ๆ และแม่ชีสาวสองคนแรกของสำนักได้กลายเป็นหัวหน้าแม่ชีในปัจจุบัน

ปกครองกันเอง แต่...

โดยเหตุที่สำนักชีของวัดหนองป่าพงนั้นแยกจากสำนักของพระภิกษุ มีเสนาสนะ ตลอดจนศาลาธรรมที่ประกอบกิจวัตรต่าง ๆ อยู่ภายในอาณาเขตของตนเอง ซึ่งมีรั้วรอบขอบชิดเป็นสัดส่วน หลวงพ่อจึงมอบหมายงานบริหารให้แม่ชีได้ปกครองกันเอง โดยมีคณะกรรมการบริหาร ซึ่งประกอบด้วยหัวหน้าแม่ชีและแม่ชีอาวุโสรวม ๕ คนเป็นผู้ดำเนินงาน แต่ทั้งนี้อยู่ในความควบคุมดูแลของประธานสงฆ์อีกต่อหนึ่ง ในปี พ.ศ. ๒๕๐๗ หลวงพ่อได้กำหนดกติกาข้อปฏิบัติประจำสำนักรวมทั้งหมด ๑๕ ข้อและใน พ.ศ. ๒๕๑๒ ได้กำหนดเพิ่มขึ้นอีก ๖ ข้อ รวมเป็น ๒๑ ข้อ ซึ่งแม่ชีทุกคนก็น้อมรับไปประพฤติปฏิบัติอย่างเคร่งครัด และได้นำข้อปฏิบัติเหล่านี้มาอ่านทบทวนในที่ประชุมทำวัตรสวดมนต์ทุกวันพระ ๑๕ คำด้วย เพื่อความเป็นผู้ไม่ประมาทในข้อวัตร อันเป็นเสมือนไม้บรรทัดที่หลวงพ่อมอบไว้ให้แม่ชีทุกคนได้ใช้กำกับและตะล่อมตนเองให้เดินอยู่ในเส้นทางที่ถูกต้อง ดังพุทธพจน์ที่หลวงพ่อบอ้ออยู่เสมอ อุตตะโน จิตะยัตตะนัง จงเตือนตนด้วยตนเอง

ข้อปฏิบัติของแม่ชีวัดหนองป่าพง

๑. ห้ามคลุกคลีหรือคุยกันเป็นกลุ่มก้อน ทั้งกลางวันและกลางคืน
๒. เวลาค้น ล้างภาชนะ กวาด สรงน้ำให้พร้อมเพรียงกัน ด้วยความเรียบร้อยและมีสติ
๓. รักษาความสะอาดบริเวณกุฏิ เช่น เก็บกวาด ไล่ปลวกไล่มด เป็นต้น
๔. เป็นผู้มักน้อยสันโดษ ในการกิน การนอน การพูด ไม่ร่าเริงเอิกเกริกเฮฮา
๕. เมื่อเอกลาภเกิดขึ้นให้แบ่งกันบริโภคใช้สอยพอสมควรและเป็นธรรม
๖. เมื่อเจ็บป่วยให้ช่วยกันรักษาพยาบาลด้วยเมตตา
๗. ประกอบตั้งกายกรรม วจีกรรม มโนกรรม ด้วยเมตตาธรรมในเพื่อนที่ทั้งต่อหน้าและลับหลัง
๘. เคารพนับถือซึ่งกันและกันตามวัยวุฒิ
๙. รักษาศีลบริสุทธิ์เสมอ อย่าให้เป็นที่รังเกียจของหมู่คณะ
๑๐. ห้ามชีนใดคนหนึ่งมีอำนาจปกครองหรือตั้งกติกาใดๆ ด้วยความเห็นผิด
๑๑. เมื่อเกิดความขัดข้องประการใด ๆ รีบแจ้งให้ประธานสงฆ์ทราบเพื่อแก้ไข
๑๒. เมื่อจะไปไหนมาไหน ต้องแจ้งลาประธานสงฆ์ทุกครั้ง
๑๓. ห้ามถือสิทธิ์ในกุฏิที่ตนสร้างขึ้น
๑๔. ห้ามรับแขกที่เป็นเพศชายบนกุฏิของตน เว้นไว้แต่อาพาธเป็นบางครั้ง
๑๕. ห้ามแสดงหรือโฆษณาสิ่งอันไม่เป็นธรรมเป็นวินัย เพื่อเห็นแก่อำิสซึ่งเป็นมิจฉาชีพ เป็นเหตุนำความเสื่อมเสียมาสู่พระศาสนา
๑๖. ห้ามทำตนเป็นผู้รับใช้คฤหัสถ์ ซึ่งจะเป็นการประทุษร้ายตระกูล
๑๗. มีความเห็นร่วมกัน อย่าทะเลาะวิวาทกับใคร ๆ เพราะความเห็นผิด
๑๘. ห้ามติดต่อกับพระภิกษุ สามเณร แม่ชี และคฤหัสถ์ทั้งในและนอกวัด เว้นไว้แต่มีเหตุจำเป็นที่เป็นธรรมะ
๑๙. ห้ามสัญญาไปมาเที่ยวเรื่อยไร
๒๐. ห้ามชายที่มีอายุ ๑๒ ปีขึ้นไป พักค้างคืนที่นี่ เว้นไว้แต่มีเหตุจำเป็น
๒๑. ผู้ประสงค์จะมาบวชหรืออยู่ในสำนักนี้ ต้องมีผู้ปกครองนำมาฝากเป็นหลักฐาน และมีผู้อนุญจาทพอสมควร

ถ้าผู้ใดฝ่าฝืน ไม่ปฏิบัติตามกติกานี้ สงฆ์มีอำนาจบริหารได้เต็มที่

ประกาศ ณ วันที่ ๑๕ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๑๗

พระอาจารย์ชา สุภทฺโท

ประธานสงฆ์

จะเห็นได้ว่าการกำหนดกติกาข้อปฏิบัติประจำสำนักขึ้นนั้น หลวงพ่อได้ใช้หลักของการประพฤติปฏิบัติในวิถีชีวิตของท่านและสงฆ์ที่วัดหนองป่าพงนั่นเอง โดยเน้นที่ความมีระเบียบวินัย ความสามัคคี ความสำรวมระวัง เมตตาจิตและความเคารพซึ่งกันและกัน ตลอดจนความเป็นผู้มักน้อยสันโดษตามวิสัยนักบวชอีกด้วย การกำหนดกติกาในการปฏิบัติเช่นนี้ ทำให้หัวหน้าแม่ชีหรือประธานในการปกครองบริหารงานได้ง่ายขึ้น เพราะถือหลักตายตัวที่หลวงพ่อกำหนดไว้นี้เอง ไม่ใช่อำนาจของแม่ชีคนใดคนหนึ่งโดยเฉพาะ

อย่างไรก็ตาม แม้จะได้มอบหมายอำนาจในการบริหาร ให้แม่ชีได้ปกครองกันเองโดยตรงก็ตาม เมตตาและปัญญาบารมีของหลวงพ่อก็ยังเป็นเสาหลักค้ำจุนการดำเนินงานของคณะกรรมการบริหารสำนักชื่อนั่นเอง คำว่า “จะกราบเรียนหลวงพ่อ” เป็นไม้ตายที่คงความขลังและศักดิ์สิทธิ์สำหรับการเอ่ยอ้างเพื่อแก้ปัญหาความยุ่งยากในการปกครองได้ทุกครั้ง แม่ชีบุญอยู่ พิมพ์วงศ์ หัวหน้าแม่ชีซึ่งรับผิดชอบการบริหารสำนักแม่ชีมาหลายปี ได้เล่าประสบการณ์ในการปกครองให้ฟังว่า

“ตามปกติก็ไม่ค่อยมีอะไร แต่ท่านอยู่ไกลดูแลไม่ละเอียดไม่ทั่วถึง ไม่ทราบเรื่องเท่าที่ควร ไม่เหมือนกับแม่ชีอยู่ใกล้ชิดกัน เราเป็นพี่เลี้ยงคอยดูแลเขาเพราะเราเป็นผู้ใกล้ชิด ถ้าหากว่าเขาหักเหออกจากข้อวัตรกฎกติกา หรือออกไปจากที่เราสั่งสอนไว้ เราก็ต้องเรียนท่าน เพราะท่านเป็นผู้อุ้มชูเรา มันถึงจะไปรอด ถ้าไม่อย่างนั้นไปไม่รอด ก็เหมือนเป็นพี่คอยดูแลน้อง

คำสั่งสอนของหลวงพ่อท่านก็สอนไว้หมดทุกอย่าง สอนข้อวัตร การปฏิบัติ อะไรสารพัดอย่าง ถ้ามีใครไม่ปฏิบัติตามที่ท่านสอนเอาไว้ ถ้าหากทำผิดเดือนแล้ว ๒-๓ ครั้งยังไม่ฟัง เรื่องนั้นก็จะถึงหลวงพ่อ เพราะท่านเคยให้โอกาส ท่านบอกว่า นักใจผู้ปกครองจนเกินไป ก็ให้มาขอความช่วยเหลือได้ ถ้าอบรมแล้วไม่ฟัง แต่ไม่ใช่ว่าดิฉันจะมีอำนาจเต็มทีคนเดียวนะ

เขาเรียกกันเฉยๆ หรือกว่า หัวหน้าแม่ชี แต่ดิฉันก็ไม่ได้มีอำนาจเต็มที่ หรือเผด็จการอะไรถึงขนาดนั้นหรอก ต้องมีคณะกรรมการเห็นร่วมด้วย ๓-๔ คน เห็นว่าคนๆ นี้ ประพฤติอย่างนี้ ทำอย่างนี้ กรรมการทั้งหมดมี ๕ คน มีความเห็นเหมือนกันตรงกันว่า คนนั้นประพฤติผิด ประพฤติไม่ดีจริง ๆ คน ๔-๕ คนจะไปหาความกับคนๆ เดียวคงจะเป็นไปไม่ได้ แต่หลวงพ่อท่านก็ยังไม่เชื่อเลยทีเดียว ท่านจะต้องมีความหนักแน่นพิจารณาอีกต่อหนึ่ง

เมื่อหลวงพ่อเข้ามาแล้ว ไม่ใช่ท่านจะมาใช้อำนาจบาตรใหญ่ เข้าข้างพวกใดพวกหนึ่ง ท่านจะเทศน์จะสอนไปในเรื่องอื่น ไม่มีการเกี่ยวข้อถึงเรื่องคนโน้นคือดี คนนี้คือดีหรือหอก ท่านจะพูดไปแบบธรรมดาๆ สบายๆ พูดจบแล้วท่านก็ฉันท้ำ ทำอะไรแบบอารมณ์เย็นๆ ที่นี้ท่านก็จะเรียก อ้อ เป็นอย่างไร แม่ชีคนนั้นสบายดีไหม เป็นอย่างไรการปฏิบัติ อย่าให้พวกกรรมการ หรือผู้ปกครองเขาหนักใจนะ

การพูดการสอนของหลวงพ่อ บัวไม่ให้ช้ำ น้ำไม่ให้ขุ่น ผิดก็ไม่ให้เสียใจ ไม่ผิดก็ไม่ให้เสียใจ แต่ว่าก็ต้องมีบางบทบางตอนให้เสียใจ ให้รู้ตัวว่าเป็นคนผิดบ้างเหมือนกัน จะได้สำนึกและปรับปรุงตัวเองให้ดี ท่านจะพูดว่าต้องเอาใจใส่เขา ต้องพิจารณานะ มาอยู่กับเพื่อนๆ

ถ้าเอารัวเข้ามามันจะต้องกินหญ้า ปล่อยเข้ามาสนาม มันก็ต้องกินหญ้างับเพื่อนเขา ถ้าหามา มันจะไม่กินนะหญ้า มันจะกินซี่ ท่านจะเอาเรื่องนั้นมาอุปมาอุปไมยให้ฟัง

เพราะฉะนั้น ถ้าดิฉันพูดในที่ประชุมชี้ว่า ถ้าบอกไม่ฟังเกิน ๓ ครั้ง จะเรียนให้หลวงพ่อบรรณะ จะบอกให้

เจี๊ยบ!

คือ ทุกคนจะกลัวหลวงพ่อบุญ หลวงพ่อบุญไม่เขียนใครและไม่เคยพูดกระทบกระเทือนใคร แต่ว่าพอเอ่ยชื่อของหลวงพ่อบุญ เราก็อสบายแล้ว ตัวผู้ปกครองก็สบาย เป็นอย่างนั้น แต่ถ้าหากว่าบังเอิญหลวงพ่อบุญจะเข้ามาอบรม เขาก็ต้องคิดไปก่อนว่า โอ๊ย! คุณแม่บอกหลวงพ่อบุญเข้ามาแล้ว ปวดหัวก็ปวด ปวดปัสสาวะอุจจาระ ถึงขนาดนั้นนะไม่รู้ว่าเป็นอะไร แต่หลวงพ่อบุญท่านก็มีน้ำใจเยือกเย็น เยือกเย็นนะ เทศน์นั้นมโนอะไรอย่างนี้ แต่ทำไมแม่ชีถึงกลัวมาก ถ้ามแม่ชีคนไหนเขาก็บอกว่า หลวงพ่อบุญท่านดี ดี เลิศ ดีเลิศ อยู่ที่ไหนก็ไม่เหมือน นี่ มันเป็นเรื่องละเอียดเกินกว่าจะพูดออกมาให้ได้ทั้งหมดนะ การปกครองนี้ น่าอัศจรรย์เหลือหลาย

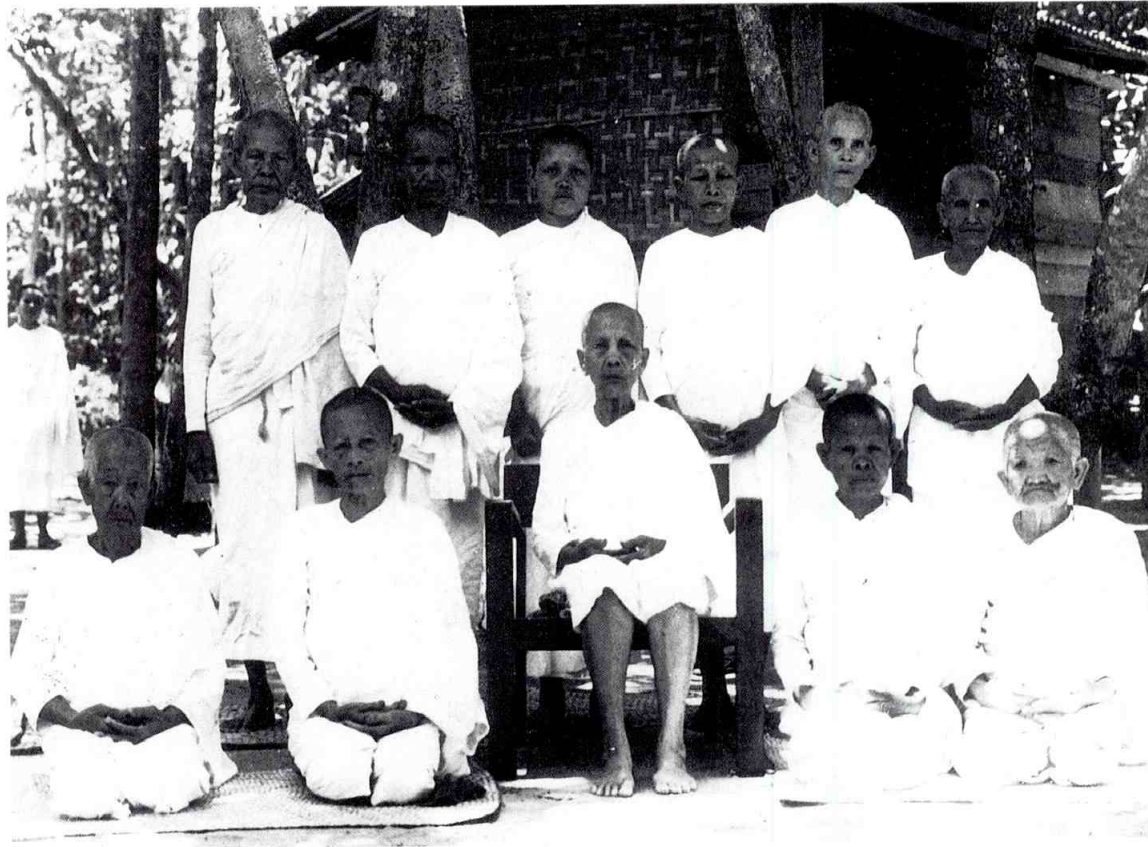
เดือนหนึ่ง ๆ ท่านจะเรียกหัวหน้าแม่ชีกับคณะกรรมการบริหาร เข้าไปอบรมในเรื่องหลักบริหาร การปกครองแม่ชี การรู้จักผ่อนหนักผ่อนเบา เป็นผู้ใหญ่ให้รู้จักเอาใจผู้น้อย รู้จักปกครอง ถ้าปกครองไม่เป็นมันจะหนักใจ”

การปกครอง : เมตตาแต่ไม่คลุกคลี

ความละเอียดรอบคอบของหลวงพ่อบุญ ในการปกครองพระภิกษุสามเณรและแม่ชีนั้น ก็เป็นเพราะท่านตระหนักถึงอันตรายซึ่งอาจเกิดขึ้นจากความใกล้ชิดของเพศตรงข้าม ท่านจึงตั้งกฎระเบียบที่ไม่เปิดโอกาสให้พระเณรและแม่ชีมีการติดต่อกลคลุคลีกันได้เลย พระที่วัดหนองป่าพงอาจอยู่ถึง ๕ ปี ๑๐ ปีโดยไม่เคยพูดกับแม่ชีเลยแม้แต่คำเดียว แม่ชีจะเข้ามาในเขต “วัดพระ” เฉพาะตอนเช้าเพื่อทำอาหาร เสร็จแล้วก็รีบกลับ ถ้าบังเอิญสวนทางกับพระโดยไม่มีทางหลีกเลี่ยง จะต้องนั่งลง พนมมือและก้มหน้า เป็นต้น ทั้งนี้ก็เพื่อเป็นการตัดต้นเหตุ ป้องกันความเสื่อมเสียที่อาจเกิดขึ้นเอาไว้เสียก่อนนั่นเอง ในเวลาต่อมาสำนักสาขาหลายแห่งมีแม่ชีประจำอยู่ด้วย แม่ชีในสำนักสาขาก็ได้ถือข้อวัตรปฏิบัติอันเดียวกับแม่ชีวัดหนองป่าพง และมีมติสงฆ์ในการอนุญาตให้แม่ชีอยู่ประจำ เฉพาะในวัดที่ประธานสงฆ์มีอายุพรรษา ๒๐ ปีขึ้นไปแล้วเท่านั้น

ในส่วนตัวหลวงพ่อบุญเอง ท่านก็ได้ประพฤติเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ลูกศิษย์เสมอมาปฏิบัติของ ท่านในเรื่องผู้หญิง เป็นที่ทราบกันดีว่าเข้มงวดกวดขันเพียงใด ดังที่พระครูบรรพตวรกิตได้เล่าให้ฟังดังนี้

“เรื่องผู้หญิงท่านให้ตั้งความระมัดระวังไว้เป็นพิเศษ แม้ท่านจะไม่มีประสบการณ์ในเรื่องของครอบครัว แต่ท่านก็ปกครองได้เรียบร้อยดี ไม่มีเรื่องราว ไม่มีอธิกรณ์อะไร ท่านระวังตัวมาก ไม่ว่าจะเป็นการวางตัวของท่าน หรือการพูดจา ท่านไม่เคยปล่อยให้แม่ชีได้มีโอกาสใกล้ชิดสนิทสนม

แม่ชีพิมพ์ ช่วงโชติ
และคณะแม่ชีรุ่นเก่า

ไม่ว่าจะด้วยวิธีใด ๆ ก็ตาม ท่านถือศีลธรรม ๘ ประการ เวลาพูดด้วย ท่านก็ไม่มองหน้า คำพูดก็ไม่เคยล้อเล่นอย่างทางโลก อันจะเป็นเหตุให้ขาดความเคารพ

กับผมท่านก็เคยเตือนอยู่เสมอว่า อย่าได้ไวใจผู้หญิง ผู้หญิงใจเบา ใจอ่อนแอ ไม่หนักแน่น เหมือนผู้ชาย แม้จะพูดจาเก่งกล้าสามารถยังงี้ก็อย่าไวใจ ผู้หญิงเป็นศัตรูต่อพรหมจรรย์ ผมเคยตามท่านเข้าไปสอนแม่ชี ๗ วันท่านเข้าไปครั้งหนึ่ง พระเล็กเถรน้อยท่านก็ไม่ให้เข้าไป ตอนผมมาอยู่ใหม่ ๆ ท่านก็ไม่ให้เข้าไป อยู่นานจนท่านไวใจ นั้นแหละถึงได้ยอมให้เข้าไป”

“ผมมาอยู่วัดหนองป่าพงใหม่ ๆ ไม่รู้ธรรมเนียมปฏิบัติของท่าน” ท่านพระครูบรรพตวรกิตเล่าถึงความหลังให้ฟังอย่างนึกขำ “เห็นแม่ชีก็ร้องทักทาย อ้าว! แม่ชีไปไหนมาละนั่น ปรากฏว่าแม่ชีเขาตกใจ เดินจ้ำพรวด ๆ หนีเข้าป่าไปเลย ผมก็งง นึกอยู่ในใจว่า เอ! ชาววัดป่านี้ นอกจากพระเถรจะไม่โอภาปราศรัยแล้ว แม่ชีก็เป็นไปด้วยเหมือนกัน และคงจะมีพระไปฟ้องหลวงพ่อกว่า พระใหม่ทำอะไรไม่ถูกไม่ควรหลายอย่าง เช่น พูดกับแม่ชี เป็นต้น วันหลังหลวงพ่อก็เลยอบรมผมถึงได้รู้เรื่องว่าที่นี้เขาอยู่กันยังงี้”

หลวงพ่อก็ได้ฝึกแม่ชีมาตั้งแต่ยุคเริ่มแรกแล้ว ให้มีความเป็นตัวของตัวเองสูง แม่ชีจึงเป็นลูกศิษย์ที่อยู่ใกล้ก็เหมือนอยู่ไกล เพราะไม่มีโอกาสได้พบท่านเป็นส่วนตัว ในขณะที่ฝ่ายพระภิกษุสามเณรหรือแม่แต่ญาติโยม ถ้ามีปัญหาหรืออยากพบก็ไปกราบหลวงพ่อก็ได้ ส่วนแม่ชีได้รับการอบรมเป็นส่วนรวมอาทิตย์ละครั้ง หรือ ๒ อาทิตย์ครั้งหนึ่ง ท่านพระครูบรรพตวรกิต ได้สรุปปฏิปทาของหลวงพ่อกับแม่ชีว่า “ท่านปกครองดี เอาใจใส่ตักเตือน แต่ไม่ให้โอกาสสนทนมน”

อย่างไรก็ตาม หลวงพ่อมิได้ละเลยความรู้สึกของแม่ชี แม้ท่านวางตัวเหินห่าง ความเมตตา กรุณาของท่านที่แสดงออกมาด้วยการกระทำทุกอย่างทุกประการ ก็เป็นเสมือนที่พึ่งอันอบอุ่น เป็นหลักอันมั่นคงที่แม่ชีทุกคนมีอยู่ประจำแล้วในใจ กระนั้นก็ตาม เมื่อถึงกาลถึงสมัย หลวงพ่อเข้าไปให้การอบรม ท่านก็ถือโอกาสซึ่งมีไม่บ่อยนัก ชี้แจงความจริงใจของท่านแก่ที่ประชุมแม่ชีด้วยเหมือนกัน

“อาตมาเป็นพระที่เฉย ๆ ต่อทุกคน ชีทุกคนเข้ามาบวชอาตมาก็เฉย ๆ อยู่ ถ้ามได้ทุกคนไม่ถามทุกคน สนิทไว้ใจใจ เรียกว่ารักกันด้วยธรรม ไม่ได้รักกันดังโลกที่ต้องประจบประแจงกัน มีอะไรผิดพลาดก็พูดไปตามส่วนของมันอย่างนี้ บางคนอาตมาไม่เคยได้ถามเลยพวกชีนี่ อย่างว่าแต่พวกชีเลยพระเณรบางรูปก็ไม่เคยถามก็ยังมี เพราะว่ามันมาก คน ๆ เดียวคุณหนู่มากมันก็ลำบากอยู่ ฉะนั้นทุกคนจงปฏิบัติตนเอง รักษาตัวเองให้มันมากที่สุดนั่นแหละดีมาก”

สอนแม่ชี : ชูไว้ก่อน

ท่านพระครูบรรพตวรกิต เล่าว่าสมัยที่ท่านยังอยู่ที่วัดหนองป่าพงกับหลวงพ่อนั้น วิธีการสอนลูกศิษย์ของหลวงพ่อเป็นไปอย่างเรียบง่ายและห้าวหาญ แม่แม่ชีก็ไม่มีการลดหย่อน ไม่ได้รับสิทธิพิเศษอะไร เพราะฉะนั้นใครจะอยู่เป็นลูกศิษย์วัดหนองป่าพงต้องมีศรัทธามั่นคง และอดทนจริง ๆ ในการสอนแม่ชีนั้นหลวงพ่อก็มักใช้วิธีขู่มากกว่าอย่างอื่น เพราะท่านเห็นว่าผู้หญิงมีนิสัยที่จะเชื่อใจตัวเองได้ง่าย และมักถือเรื่องเล็ก ๆ น้อย ๆ ว่าเป็นเรื่องใหญ่ ท่านจึงไม่ยอมตาม ท่านพระครูบรรพตวรกิต ได้ยกตัวอย่างให้ฟังเช่นว่า

“มีอยู่ครั้งหนึ่ง เขามานิมนต์ให้เข้าไปดูแม่ชีไม่สบาย เดินจงกรมเกิดนิมิตมีงูมาพันตัวเลยล้มลง หลวงพ่อท่านบอกว่า เออ! ตายหรือยังไม่รู้ หามขึ้นไปไว้บนกุญัณันแหละ แล้วตั้งนานท่านจึงเข้าไปดู

บางทีเขามาฟ้องเรื่องทะเลาะกัน นินทากันบ้าง ท่านก็จะบอกว่า เออ! กัดหัวกันตายเสีย หรือ เป็นอย่างเขาว่าจริงหรือเปล่าละ เป็นก็แก้ไขตัวเองซิ ถ้าไม่เป็นแล้วเดือดร้อนทำไมพวกชีเขาก็รู้นิสัยท่าน เขาก็พากันอดทน ไม่มาฟ้อง

ถ้ามีคนมาขออยู่ด้วย ท่านก็จะเตือนว่า ต้องอยู่อย่างสงบ เพราะไม่ได้ทำมาหากินอะไร มีแต่ครูบาอาจารย์หามาให้กิน อย่าทะเลาะกัน และถ้าอยู่ไม่ได้ สั่งให้ไปตอนไหนต้องไปทันที สักกลางคืนต้องไปกลางคืน ท่านชูไว้แบบนี้”

อีกตัวอย่างหนึ่ง

“เวลาแม่ชีอยากกลับบ้านก็ต้องมาลาหลวงพ่อก่อน บางทีท่านเข้าไปเทศน์ เขาก็ถือโอกาสลาท่านตอนนั้น ท่านก็ขู่อีกเหมือนกัน ไปเยี่ยมทำไม คิดถึงลูกหลานชิ มาอยู่ที่ปีแล้ว พระพุทธเจ้าท่านไม่เห็นกลับไปเยี่ยมบ้าน นี่บวชไม่เท่าไรจะกลับไปเยี่ยมบ้านแล้ว

ถ้าอนุญาตให้ไปท่านก็จะสั่ง เออ! ไปวาง มาวาง อย่าไปหาบ มาหาบ

พอเขากลับมาท่านก็จะทัก เป็นยังงี้ บ้านยังอยู่ตามเดิมรีเปล่า หาบอะไรมาละ

ท่านพุทธภาษานุกรม หมายถึงความคิดถึง ความผูกพันทางบ้าน แต่ถ้าเขาไม่เข้าใจ ก็จะต้องบอกว่า ได้หอมได้กระเทียมมาบ้างโดยชะน้อย (เจ้าคะ)

บางทีท่านก็จะถามคนแก่ๆ เมื่อคืนไปบ้านกี่ครั้ง หมายถึงจิตมันไป เขาไม่เข้าใจก็ตอบว่า ไม่ได้ไป ท่านก็จะบอกว่า ไม่เห็นมันละซี”

แม้ตัวอย่างเรื่องเกี่ยวกับสุขภาพ ที่ท่านพระครูบรรพตวรกิตเล่า ก็ให้เห็นได้ว่าแม่ชีต้อง ภาวนาอย่างหนัก เพื่อใช้ธรรมโอสถรักษาการเจ็บไข้ได้ป่วยด้วยตนเองถึงที่สุด เพราะหลวงพ่อบอกว่า ไม่ยอมให้ไปโรงพยาบาล

“แม่ชีเขาปวดท้อง ปวดหัวจะไปโรงพยาบาล ท่านก็ไม่ให้ไป นั่งดูมันชี เฟ่งมันอยู่นั่น มันเจ็บตรงไหน มันเจ็บหัวเฟ่งหัวให้มันขาดออกซิ เมื่อไม่มีหัวจะมีหัวใครเจ็บ สมัยก่อนเป็นอย่างนั้น ออกล้นถึงขนาดนั้น จะร้องเอาแต่โรงพยาบาลไม่ได้”

ฉันทเป็นยาปรมัตถ์

แม้เรื่องการขบฉัน หลวงพ่อก็อธิบายแม่ชีให้ถือเป็นการปฏิบัติเช่นเดียวกันว่า

“เวลาฉันอย่าไปติดรสชาติ ให้คิดเสียว่าเป็นยาปรมัตถ์ ฉันทพอประทังชีวิตไปวัน ๆ ไม่ให้คิดถึงความเอร็ดอร่อยอะไร อย่าไปคิด”

“ท่านสอนอย่างนี้ เราก็ปล่อยวางได้ น่าอัศจรรย์ ต่างคนต่างก็คิดที่จะทำตามที่ท่านบอก ท่านสอน เชื้อฟังก็น่าอย่าไม่ติด” แม่ชีบุญอยู่เล่าถึงการปฏิบัติในสมัยก่อน ซึ่งอาหารค่อนข้างเผ็ดเค็ม แต่การปฏิบัติเคร่ง ไม่สำคัญกับการกินการอยู่ “เวลาไม่มีอะไรฉันข้าวเหนียวจิ้มเกลือ จิ้มน้ำปลาก็เคย คิดแต่ว่า เป็นยาปรมัตถ์ เชื้อจริง ๆ เชื้อหลวงพ่อบอก แต่ว่าทางธรรมนี่เจริญที่สุด เบาอกาย เบาใจ ตลอดวันไม่มีเรื่องขัด ๆ ข้อง ๆ มันก็ปฏิบัติง่าย”

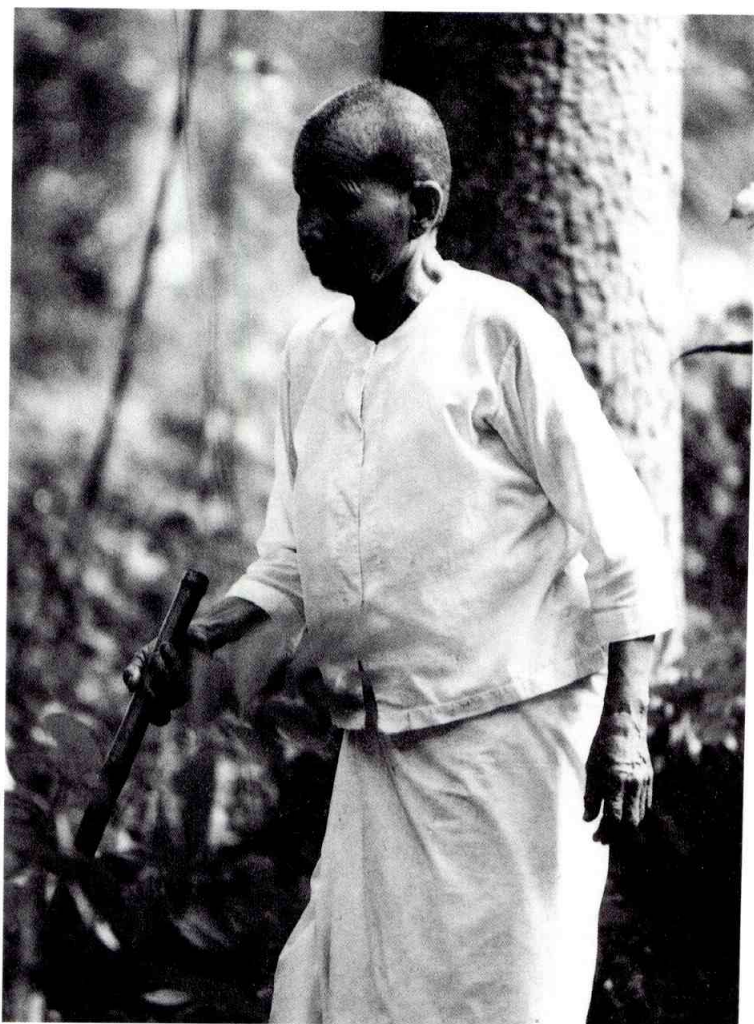
ในสมัยต่อมา อาหารการขบฉันไม่เผ็ดเค็มมากเหมือนสมัยแรก แต่แม่ชีก็ต้องเป็นผู้เลี้ยงง่าย ใครจู้จี้จุกจิกเรื่องอาหารเป็นต้องโดนชนาบ พระเถระรูปหนึ่งได้เล่าลีลาการเทศน์ของหลวงพ่อบอกในกรณีอย่างนี้ว่า มีแต่คำเผ็ด ๆ ร้อน ๆ แม่ชีจึงได้ความสงบระงับเรื่อยมา และสมัยก่อนทำความเพียรเก่งมาก ตัวอย่างการเทศน์ที่มีรสชาติของหลวงพ่อก็คือเช่นว่า

“เอาให้ผู้เฒ่าชะหัวมัน เหลือแต่ก้างอย่างนี้” หมายถึงว่าหัวปลาที่เหลือแต่ก้างนั้นให้แม่ชีแก่ “ถึงแม่ได้ก้างก็ต้องถือว่าตัวเกิดเป็นหมาเสียซี มันกินแต่ก้างก็ยังโต ได้กินข้าวก็ยังดี หมามันกิน กระทั่งขี้มันยังใหญ่เป็นหมาได้ ยังไม่สูญพันธุ์หมา”

อย่าประมาทว่าแก่แล้ว

เมื่อหลวงพ่อบุญเมตตา เข้าไปแสดงธรรมอบรมแม่ชีในวันพระ ท่านพระครูบรรพตวรกิต ซึ่งมีโอกาสได้ติดตามเข้าไปด้วย ได้เล่าถึงการอบรมในตอนหนึ่ง ดังนี้

“ส่วนมากก็ให้รับศีล ทำสมาธิ มีอะไรเกิดขึ้นก็ให้ปล่อยวาง สอนให้เอาทางลัด ให้ดูจิตใจ

ตัวเองว่า มันจะไปกัดคนอื่นหรือเปล่า ท่านบอกว่า ไม่มีหนังสือปริยัติให้ดู แต่ให้ระวังตามดูจิต จิตใจคน แก่ สาว หนุ่ม ผู้ชาย ผู้หญิง สิ่งที่เหมือนกันก็มี คือราคะตัณหา มันมีอยู่ อย่างนี้กว่าผ่าน มาแล้วหมดแล้ว แก่แล้วมันจะไม่มี อย่าไปเชื่อมัน ถึงมันไม่เป็นเหยื่อของวัตถุกาม ก็ยังเป็นผลของ กิเลสขาม ยังหนุ่มยังสาวก็ติดกิเลสขาม แก่แล้วนี้กว่ามันจะขาดหมด แต่มันยังนอนเนื่องอยู่ ติดลูกเต้า บ้านช่อง อาหารการกิน เห็นไหมวัตถุกาม เพราะฉะนั้นอย่าเผลอ อย่าไปพูดว่าจิตนิสัยตัวเอง เป็นอย่างนั้นอย่างนี้ คนอื่นอย่าถือ ไม่ได้ ต้องพยายามแก้ข้อบกพร่องของตัวเอง จะให้คนอื่น มาเอาใจข้างเดียวก็ไม่ได้ กฎระเบียบมีวางไว้แล้ว ทุกคนต้องดู ต้องศึกษา อ่านไม่ได้ก็ให้เด็ก ๆ อ่านให้ฟัง อ่านแล้วพิจารณาตัวเอง แล้วก็ทำ เกิดอะไรขึ้นต้องพิจารณา เวลาปฏิบัติภาวนา เกิด นิमितอะไรที่จะทำให้ตัวเองมีจิตวิปลาสให้พากันรู้ บอกกันเองอย่าปิดบัง มีโอกาสก็บอกครูบาอาจารย์ ที่อยู่ใกล้กัน ภาระท่านมีมากอาจไม่ได้เข้าไป ก็ให้ระวังตัวทุกคน”

แม้ซีที่มีอายุสังขารมากแล้วมีอยู่หลายรูปเหมือนกันที่สำนักวัดหนองป่าพง โดยทั่วไปคนอายุ มาก วิทยุญาณะก็มักจะมากตามไปด้วย แต่วันคืนกลับเหลือน้อย หลวงพ่อได้เมตตาให้ข้อคิด เตือน สติแม้ซีที่อยู่ริมฝั่งให้เร่งรีบปล่อยวางวิทยุญาณะและสังขาร

“โดยเฉพาะบรรดาคนแก่ ๆ ที่มานั้นนะ คนแก่นี้ตามสัดส่วนก็อายุยังไม่มากนักนะ แต่เกิดนานบางคนก็ ๖๐ ปี ๗๐ ปี ก็ยังไม่มา อันนี้ วันคืนมันล่องไป ๆ นะ วันนี้มันก็จะหมดไปแล้ว ตอนเช้าตะวันก็โผล่ขึ้นมาอีก หมดไป ๆ ให้ตั้งใจ อย่าให้ใจเรารุ่นวาย อย่ารุ่นวายต่อคนอื่น เป็น ไสวะ จัสสะตาจิต คือเป็นผู้ว่าง่ายสอนง่าย ไม่ยึดถือมานะทิฏฐิ

ทิฏฐิ คือ ความเห็น ท่านไม่ห้ามหรือ เห็นเรื่อย ๆ ไป แต่ มานะ อย่าไปผูกอย่าไปยึดมั่น ให้ปล่อยวาง ถ้าหากเราปล่อยวางมันก็ผ่านไป ถ้าไม่ปล่อยไม่วาง มันก็หนักอย่างท่านว่า ให้วางสังขาร ปล่อยสังขาร มันเป็นของหนัก รูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ มันเป็นของหนัก ไปยึดถือของหนักไว้มันก็หนักชิ รูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ

รูป ไปถือว่าเป็นตัวเป็นตนเป็นเราเป็นเขาทั้งหมด มันก็แบกเอาไว้ มันหนัก ท่านบอกให้ทิ้งของหนักเสีย คือยึดว่ารูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ รูป นี่ของเรา ตัวเราของเรา เวทนา คือสุขทุกข์ ก็เรียกว่าเป็นของเรา อย่าไปถือซีมันหนัก ท่านให้วางให้ปล่อย สัญญา ความจำนั้น จำนี้ ว่าเราว่าของเรา ให้วางมัน มันหนัก ให้รู้แล้วก็วางลง รูป เวทนา สัญญา สังขาร ทั้งหมดก่อนนี้ ทั้งจิตสังขาร กายสังขาร อย่าไปยึดว่าตัวของเรา มันหนัก มันเป็นของหนัก

ขั้น ๕ นี้ อย่าไปยึดมั่นถือมั่น เพราะมันหนัก ถือว่าตัวว่าตน ว่าเรา ว่าเขา มันหนัก รูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ คือความรู้อะไรที่เป็นเรา อย่าไปยึดให้มันหนัก เป็นสักว่าธรรมชาติ มีความรู้สึกขึ้นเดี๋ยวกดับไปแค่นั้น ไม่มีใครเป็นเจ้าของ เราอย่าไปถือเอาเป็นเจ้าของเลย มันหนัก พอถือไปเมื่อไร มันหนักเมื่อนั้น

พระสังฆราชองค์หนึ่ง ได้เป็นสังฆราชแล้ว ไปเที่ยวเมืองจีน พอไปถึงเมืองจีน คนจีนก็เอาของอะไรมาฝาก เป็นถ้วยชาสวย ๆ มาฝากให้ สมเด็จพระสังฆราชไม่เคยเห็นไม่เคยได้ แหมเรามาต่างประเทศนี้ ชาวจีนเลื่อมใสถวายถ้วยชาเลย พอถ้วยชาถึงมือก็ทุกข์เลย วางตรงไหนหนอ จะเก็บตรงไหน กลัวมันจะแตก เราได้ถ้วยชานี้ เราจะเอาไปวัดโยมบ้านเราที่เมืองไทยว่าเราได้ถ้วยชามาจากเมืองจีน พอเขาถวายถ้วยชา จับปั๊บทุกข์แล้ว แหมจะเก็บตรงไหนหนอ จะวางตรงไหน กลัวมันจะแตก พอใส่กระเป๋าก็ต้องเตือนเขาอยู่เรื่อย ระวังของแตกนะ ระวังทุกข์ทั้งนั้นเลย แต่ก่อนยังไม่ทุกข์ มันทุกข์ตอนได้ถ้วยชา มันหนักตอนนี่ เอาถ้วยชาขึ้นเครื่องบินมาถึงเมืองไทย เณรไปใกล้ก็ให้ระวัง ระวังนะ เณรระวังของแตก ระวังของแตก ระวังโยม อย่าเป็นทุกข์ตลอดเวลา เพราะได้ถ้วยชาใบนั้นมาเป็นของตัวก็เลยเป็นทุกข์ แต่ก่อนไม่มีถ้วยชาไม่ทุกข์เลย ทุกข์มันมากับถ้วยชานั้น ไปยึดมั่นถือมั่นมันจึงเป็นทุกข์ พออีกวันสามเณรไปจับถ้วยดู หลุดมือแตกเออ! หมดทุกข์ไปเสียทีหนึ่ง มันทุกข์มานี้หลายปีแล้ว

ขั้น ๕ ก็เหมือนกันมันหนัก ให้ทิ้งของหนักเสีย ทิ้งรูป ทิ้งเวทนา ทิ้งสัญญา ทิ้งสังขาร ทิ้งวิญญาณนี้ อย่าเพิ่งเข้าใจว่าของ ๆ เรา ตัวของเราทั้งนั้น มันเป็นสักแต่ว่ารูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ สักแต่ว่าเท่านั้น อย่าไปยึดมั่นถือมั่นมัน ถ้าเราเห็นเช่นนั้นมันก็เป็นวิมุตติขึ้นมา พ้นขึ้นมา เมื่อก่อนเราเป็นอยู่อย่างนี้ เป็นสมมุติ ติดสมมุติอยู่อย่างนี้ เมื่อเราเห็นว่ารูป เวทนา

สัญญา สังขาร วิญญาณ มันสักแต่ว่า มันก็ พลิก ขึ้นมาแล้ว มันจึงเป็นวิมุตติ พ้นจากสมมติอันนั้น คือขั้น ๕ แต่ก่อนยึดขั้น ๕ วางขั้น ๕ มันจึงเบา นี่คือตัวอุปาทานที่เรายึดมันถือมัน อยากให้เราเข้าใจกันทุกคน”

สามระดับ สองลีลา

แม่ชีบุญญ์ได้สรุปการสอนแม่ชีของหลวงพ่อกว่า มีสามระดับ และนอกจากวิธีอ่อนโยนนุ่มนวล แล้ว หลวงพ่อก็ใช้วิธีแข็งแกร่งด้วย แล้วแต่กรณี แล้วแต่จริตนิสัยของแม่ชี

“ท่านก็สอนให้ละกิเลสตัณหา ไม่ให้ถือตนถือตัว ให้เห็นเป็นอนิจจัง เราปฏิบัติไปตามที่ท่านสอนก็เห็นจริงในคำสอนของท่าน ดิฉันก็ตั้งใจทำตาม ก็เห็นจริงว่ามันเป็นทางพาให้พ้นทุกข์ ท่านสอนไม่ให้ลุ่มหลงในสังขารร่างกาย ให้ปล่อยให้ละให้ว่าง ดิฉันได้ฟังแล้วก็ซาบซึ้งในคำสอนของท่านจนเกิดความคิดเห็นคล้อยตามและปฏิบัติตาม ไม่ยอมกลับไปทางโลกอีก

เวลาที่ท่านเข้ามาเทศน์นั้น บางครั้งก็เทศน์ขึ้นต่ำ เพราะมีแม่ชีบวชใหม่ สอนเรื่องอย่าทะเลาะกัน อย่าแย่งกัน อย่าถือแก่งแย่งกัน ให้รู้จักองค์ของศีลชั้นกลาง ท่านจะสอนให้ฝึก ละโลก ละโกรธ ละหลง ละมานะทิฏฐิความถือตนถือตัว ความแก่งแย่งกัน สารพัดอย่าง และเมื่อเรารักษาศีลบริสุทธิแล้วเราจะทำอย่างไรต่อไป ปฏิบัติแล้วจะทำอย่างไร ที่นี้ชั้นสูงสุด ปฏิบัติแล้วเห็นอะไร เป็นอย่างไร จะไปไหน บวชเข้ามาจะไปไหน จะทำอย่างไร จุดประสงค์สูงสุดของนักบวชคืออะไร

นี่...ท่านจะเน้นหนักเข้าไปในทางนี้อีก จุดประสงค์สูงสุดของใครคืออะไร ท่านจะถามเข้าไปอีกในชั้นสูงสุด คือ พระนิพพาน ท่านจะเทศน์แบบไม่มีตัวไม่มีตน ไม่มีอะไร ทั้งท่านจะชี้แนะให้เห็นถึงอารมณ์เมื่อเวลาใกล้จะตาย ท่านถาม ถามแม่ชีแก่ๆ นี่แหละว่า รู้จักอารมณ์เมื่อใกล้จะตายไหม เมื่อเวลาจะตายอารมณ์จะเป็นอย่างไร

อันนี้ท่านจะเทศน์ให้รู้ในรู้ ไม่ใช่รู้ร้อนรู้หนาว รู้สุขรู้ทุกข์ รู้กลางวันกลางคืนนะ รู้ในรู้ นี้ท่านจะเทศน์เข้าไปถึงขั้นนั้น

ถ้าผู้ฟังอยู่ในระดับหัวหน้า หรือผู้บริหาร ท่านจะสอนแบบที่ครูบาอาจารย์ระดับปกครอง ท่านสอนกันนั้นแหละ สอนชี้เหตุผลที่จะทำให้เกิดความเลื่อม สอนเรื่องพระกับชี คือท่านจะยกเอาเรื่องภิกษุณีในครั้งพุทธกาลมาเปรียบเทียบให้ฟัง ว่าภิกษุณีนี้พวกกิเลสใหญ่ คือท่านจะคัดออกมาเป็นเรื่องๆ เรื่องนี้ควรพูดกับแม่ชีส่วนรวม หรือควรพูดกับหัวหน้าและคณะกรรมการ อย่างเมื่อเวลามีการงานใหญ่ๆ ท่านก็จะเรียกผู้มีหน้าที่สำคัญๆ เข้าไปบอกในเรื่องการงานนั้นๆ ว่าควรจะทำอย่างไร เตรียมอย่างไร แต่ถ้ามาเทศน์ให้แม่ชีส่วนรวมฟัง ก็จะเทศน์ธรรมดาแบบให้ละให้ว่างอย่างนี้ ให้มีการปฏิบัติ การเข้ามาบวชแล้วให้กระทำตัวอย่างนั้นอย่างนี้

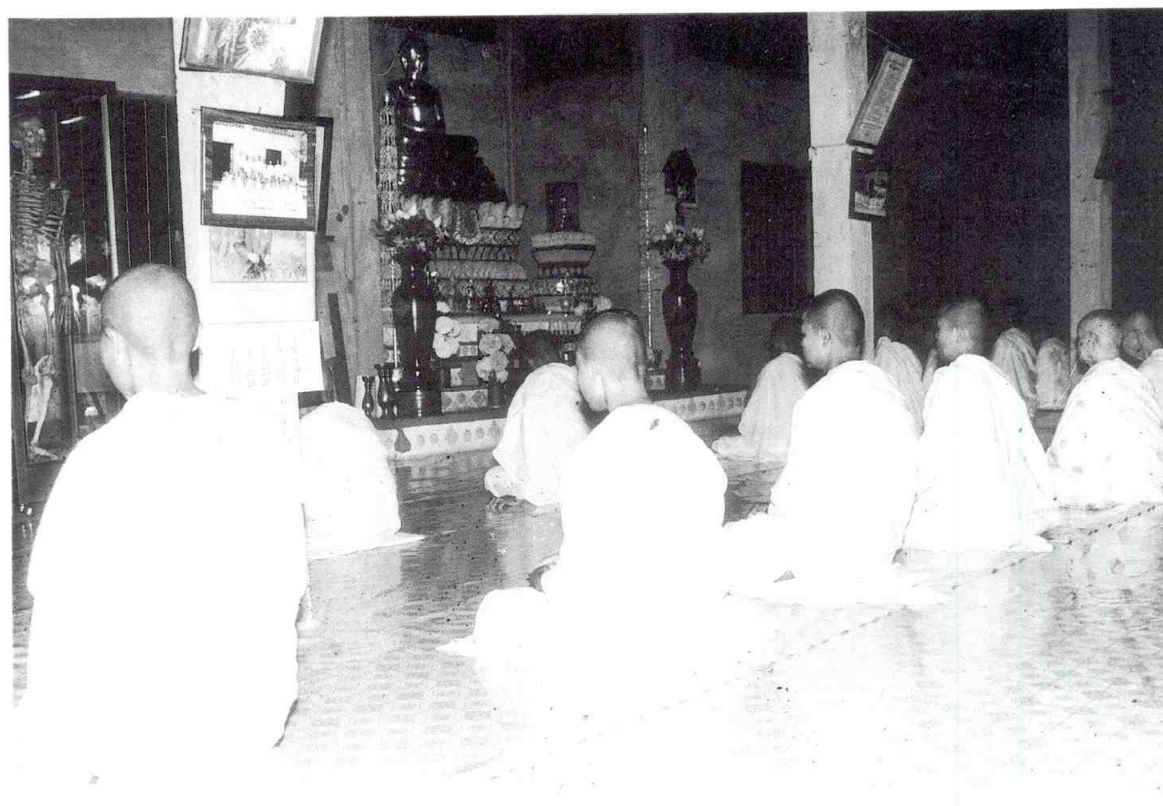
ถ้าหยาบๆ นะ ท่านก็จะเอาไม้หยาบนั้นแหละใส่ ท่านจะเปลี่ยนจากหน้ามือเป็นหลังมือ เคยนิมนลพุดเยือกเย็น ถ้าหากว่านิสัยสันดานหยาบอย่างนี้ ท่านก็จะหยาบไปยิ่งกว่านั้นอีก ไม่ต้อง

ใหญ่กว่า ท่านจะเน้นหนัก ตอนหน้ามือเปลี่ยนเป็นหลังมือนี้หนักแล้ว ถ้าหากว่าใครมีจริตนิสัยอ่อนโยน! ต้องเจ็บปวดไปอีกตั้ง ๒-๓ วัน ถึงจะไม่ไ้เรื่องตัวเองเป็นเรื่องของคนอื่นก็ตาม แต่ว่าเราก็คอรู้สึกเจ็บปวดแทนเขาไม่ได้”

แม่ชีประจักษ์ วรรณสังข์ ได้เล่าเพิ่มเติมเรื่องการเทศน์อบรมแม่ชีของหลวงพ่อกุญให้ฟังว่า ท่านเทศน์ได้ถูกจุดตรงกับปัญหาที่แม่ชีมีอยู่ในใจ และต้องการถามท่านอยู่พอดี เวลาที่ท่านอบรมแม่ชีมีความรู้สึก ว่า หลวงพ่อต้องการให้พวกเขาพ้นทุกข์จริง ๆ แม่ชีจึงมีกำลังใจในการปฏิบัติ

ฉันน้ำตาที่อ้อมแล้ว

แม่หลวงพ่อกุญปกครองแม่ชีด้วยกฎระเบียบที่เข้มงวดกวดขัน และวิธีปฏิบัติบางอย่างของท่านเองต่อแม่ชี ซึ่งไม่เอื้อต่อความรู้สึกอบอุ่นใกล้ชิด เช่น การดุ การชู้ และการวางตัวเหินห่าง เป็นต้น เมตตารวมอันเปี่ยมล้นของหลวงพ่อนั้นก็เป็นสิ่งที่แม่ชีทุกคนได้ประจักษ์แล้วว่าอยู่เหนือการกระทำและคำพูดใด ๆ เริ่มตั้งแต่การอนุโลมรับผู้หญิงให้มีโอกาสได้เข้ามาสู่เพศบรรพชิตของนักบวช ซึ่งขัดกับเจตนารมณ์ดั้งเดิมของท่านตั้งแต่เริ่มสร้างวัด ตลอดถึงการอบรมสั่งสอนแม่ชีที่อยู่ในความปกครองของท่านมาแต่ต้นให้มีความเสียสละ สามัคคี และเมตตากันนั้น หลวงพ่อกุญมิได้สอนด้วยวาจาเพียงอย่างเดียว แต่สอนโดยการทำให้ดูเป็นตัวอย่างด้วย ท่านปฏิบัติต่อแม่ชีทุกคนด้วยความเมตตาสม่ำเสมอเท่าเทียมกัน แม้โยมแม่ของท่านก็มิได้รับสิทธิพิเศษเหนือแม่ชี

คนอื่นแต่อย่างไรเลย ปฏิปทาของท่านในเรื่องนี้เป็นที่ประทับใจแม่ชีบุญผู้มาก ดังตัวอย่างในเรื่อง การจัดสรรอาหารและเครื่องนุ่งห่ม ที่แม่ชีเล่าให้ฟังดังนี้

“แต่ก่อนนั้นสับปะรดไม่ค่อยมี วัดยังไม่เจริญ ผลไม้ไม่นั้นหายากมาก จะมีบ้างก็เล็ก ๆ น้อย ๆ ที่แม่ชีปลูกขึ้นเอง ที่นี้โยมทางข้างนอกมาช่วยทำงานมาทำความสะอาดวัด เขาก็เอาน้ำสับปะรด นั้นมาฝั้วไว้ต้นหนึ่ง ต่อมามันก็ขึ้นลูก ลูกโตมาก ลูกมันโตคล้าย ๆ กับที่ทางจังหวัดจันทบุรีเขาเคย เอามาถวายเป็นของวิเศษ พวกดิฉันไปทำจิ้งหรีดทุก ๆ วันก็มองดูสับปะรดลูกนั้น ดูไปก็คิดไปพลางว่า สับปะรด ลูกนี้ทำไมมันโตจัง ลองดูซิ ถ้าเวลามันสุกแล้วหลวงพ่อก็จะทำอย่างไรกับมัน คิดในใจ ต่างคนก็ ต่างหิวมันแหละ เพราะว่าเราไม่เคยมีสับปะรด

ต่อมาอีกวันหนึ่ง สับปะรดหาย!

ฮือ...สับปะรดมันหายไปไหน คิดปนอุบ ๆ อิบ ๆ อยู่ในใจ

วันต่อมาก็เห็นพระแจกแล้วก็มาให้แม่ชีแจกที่เหลือ ชี้นั้นตอนนั้นมีราว ๆ ๗ - ๘ คน พระก็ใน ราว ๘ รูป สับปะรดลูกนั้นถูกตัดซอยเป็นชิ้น ๆ เป็นอันว่าสับปะรดลูกเดียวทั้งพระทั้งชีฉันกันหมดทั้งวัด

มองเห็นขึ้นสับปะรดลูกนั้น ไม่ต้องฉันก็ต้องกลืนน้ำตาไว้ข้างในแล้ว นี่...ความดี ความมี เมตตาเสมอทั่วหน้าของท่าน พิจารณาดูซิโยมแม่ของท่านก็มี แต่ว่าท่านก็ไม่ได้แบ่งส่วนต่างหาก อะไรไว้ให้โยมแม่ของท่านเลย

ที่นี้ถ้าเป็นกล้วย ท่านไปบิณฑบาตกับชาวบ้านมา ได้กล้วยมาสามลูก ท่านก็จะเอามาตัดแบ่ง ให้ได้ฉันทุก ๆ คนทุก ๆ รูปจะทำอย่างไรละ ใครก็ไม่รู้หรอก กล้วยลูกนี้มีความยาวขนาดไหน ท่านก็จะเอามาตัดให้เป็นแว่นเล็ก ๆ ได้เท่าไรก็จะเอามาแจกพระ ที่เหลือก็เอามาให้ชี หมดพอดี กล้วยสามลูก ฉันกันหมดทั้งวัด

ถ้าหากว่าเป็นผ้า หลวงพ่อท่านแจกผ้าให้แม่ชาวไร่ชาวนา โยมแม่ของท่านก็มี แต่ว่า โยมแม่ของท่านก็ต้องได้เหมือนกับคนอื่น ๆ สมัยก่อนผ้าที่เอามาแจกนั้นหลวงพ่อก็แจกเอง ท่านก็ ให้เอาผ้าวางไว้ตรงหน้ามีเจ็ดหรือแปดคน ก็จัดวางไว้อาสนะนั้นเจ็ดหรือแปดกอง เสร็จแล้ว หลวงพ่อก็ตีระฆัง เรียกแม่ชีทั้งหมดมานั่งตามลำดับตามกองผ้าที่แจกไว้เรียบร้อยแล้ว เมื่อเลิก ประชุม ที่นี้พวกชีก็เอามาอดกัน แล้วก็ลองไปดูกองผ้า ทั้งจำนวนขึ้นผ้า เนื้อดีเนื้อไม่ดี หยาบ ละเอียด ของโยมแม่ท่านก็จะเหมือน ๆ กับของแม่ชีคนอื่น ๆ”

ความห่วงใยอาทรของหลวงพ่ที่มีต่อแม่ชีนั้น เป็นที่ประจักษ์แก่พระภิกษุสามเณรด้วยเช่น เดียวกัน เพราะท่านเคยกำชับอยู่เสมอในเรื่องการแจกจ่ายอาหาร เนื่องจากแม่ชีนั้นต้องคอยรับ ส่วนแบ่งที่เหลือจากพระ ดังโอวาทตอนหนึ่งที่หลวงพ่อบรมพระเณรว่า

“...อาหารนั้นก็อย่าเอาหลายเว้ย แจกจ่ายถ่ายเทออกไปให้ได้รับกันทั่วถึงหน่อย ให้คิด ไปถึงพวกโยมชีนั้น ทั้งหาบทั้งคอนอะไรมาสารพัด จากทางใกล้ทางไกล ลำบาก เพราะพวกเรา ทั้งหลายนั้นแหละ คิดดูให้ดี ๆ นะ มันจะกลายเป็นว่าคนทำไม่ได้กิน คนกินไม่ได้ทำ เป็นเสีย อย่างนั้น...”

กว่าจะบวชได้

แม่ชีบุญอยู่เล่าถึงหลักเกณฑ์การเลือกบุคคลเข้ามาบวชชีในสำนักวัดหนองป่าพงว่า “ทางฝ่ายหญิง (ชี) ยิ่งยากกว่าฝ่ายชาย (พระ) เพราะว่าฝ่ายผู้หญิงที่จะเข้ามาบวชหนึ่งคน บางทีอาจจะมีเพิ่มเป็นสองคน ท่านจะต้องให้พี่เลี้ยงพยายามคอยดูความบริสุทธิ์ให้รู้แน่เสียก่อน ให้ผู้หญิงต่อผู้หญิงดูกันเอง แล้วท่านจึงจะสั่งให้บวช เรื่องบวชนี้มันไม่ใช่เรื่องสำคัญ แต่ปัญหาเรื่องคนชัมนียาก คือคนนั้นต้องไม่ตั้งครมติดิดมา ท่านระวังที่ต้นเหตุเอาไว้ก่อน มิเช่นนั้นจะเป็นเรื่องที่จะมาหนักใจภายหลัง ถ้าบริสุทธิ์ดีแล้ว ก็ต้องดูอีกว่าจะเข้ากับหมู่คณะเขาได้ไหม มีกิริยามารยาทสังวรสำรวมเหมือนเพื่อนเขาไหม สำหรับระยะเวลาของการบวชชีนั้นก็ไม่นั่นนอน บางคนก็สิบห้าวันบางคนก็หนึ่งเดือนสามเดือน ขึ้นอยู่กับจุดประสงค์ของแต่ละบุคคลที่เข้ามาว่าเป็นอย่างไร”

เสียสละ อดทน เพื่อมรรคผลนิพพาน

แม่ชีวัดหนองป่าพงนั้นเปรียบเสมือนพลังเงียบเพราะเก็บตัวอยู่แต่ในสำนัก ประพฤติตนตามข้อวัตรปฏิบัติที่วางเอาไว้สำหรับแม่ชี สำหรับกิจส่วนรวม คือการสนับสนุนเกื้อกูลความเป็นอยู่ที่ผาสุกพอสมควรแก่การประพฤติปฏิบัติของพระภิกษุสามเณรนั้น แม่ชีเป็นกำลังสำคัญทีเดียว ทั้ง ๆ ที่เดิมทีเดี่ยวหลวงพ่อก็ได้ประสงค์จะให้ตัวท่านและพระภิกษุสามเณร ต้องเป็นภาระแก่ผู้ใดในเรื่องความเป็นอยู่ เพราะอาหารการขบฉัน ก็อาศัยการบิณฑบาต แต่เมื่อสมาชิกเพิ่มจำนวนมากขึ้น ทั้งฝ่ายพระและฝ่ายชี บิณฑบาตไม่พอฉัน แม่ชีก็ช่วยกันประกอบอาหารมาเสริมบิณฑบาต ยิ่งพระมาก งานครัวสำหรับแม่ชีก็ยิ่งหนัก นอกจากนี้ก็ยังมียานโยธาคือหลายชนิดที่คอยแรงงานจากมือน้อย ๆ เหล่านี้ อยู่เช่นกัน เป็นต้นว่า งานตัดฟืนเผาถ่าน ทำสวนครัว ทำถนน ขุดทางระบายน้ำและเมื่อครั้งสร้างกำแพงวัดนั้น แม่ชีก็ยังทำอิฐใช้เองเสียอีกด้วย ชีวิตของแม่ชีจึงเป็นชีวิตแห่งการเสียสละและอดทน โดยแท้ แต่นี่ก็คือคุณธรรมพื้นฐานที่จำเป็นสำหรับนักปฏิบัติ ซึ่งหลวงพ่อบปลุกฝังให้กับผู้หญิงนักบวชอย่างแยบคายนั่นเอง เพราะผู้หญิงก็ได้ชื่ออยู่แล้วว่าเป็นเพศที่อ่อนแอ ถ้าไม่อดทนให้มากเป็นพิเศษ เข้าใจ การปฏิบัติคงไปไม่รอด และสำนักชีวัดหนองป่าพงก็คงไม่เกิดขึ้นและยังยืนมาจนทุกวันนี้เป็นแน่ กฎระเบียบอันรัดกุมรอบคอบที่หลวงพ่อกำหนดขึ้นเป็นข้อกติกาให้แม่ชีปฏิบัติโดยเน้นข้อวัตรสำคัญบางประการ เช่น การพูดน้อย ไม่คลุกคลี มีความสามัคคี มีเมตตาต่อกัน ทำให้สำนักชีวัดหนองป่าพงเป็นชุมชนสตรีที่สงบระงับ มีระเบียบ งดงามด้วยความสำรวมตามวิสัยนักบวช

อนึ่ง การที่ต้องคร่ำเคร่งจำเจอยู่กับงานหนักตาปีตาชาตินั้น สำหรับคนทั่วไปซึ่งไม่เคยได้ฝึกฝนอบรมจิตใจมาเพียงพอ น่าจะเป็นภาวะที่ชวนให้เบื่อหน่ายทอดถอนใจเหมือนกัน แม่ชีเองก็คงเหน็ดเหนื่อยอยู่ไม่น้อย แต่ก็ต้องไม่หน่าย และอาจจะมีบางวันที่นึกท้อ แต่ก็ต้องไม่ถอย เพราะทุกคนคงได้ตระหนักแล้วว่า งานเหล่านั้นเป็นเพียงงานภายนอก ถึงอย่างไรก็ไม่มีวันจบสิ้นลงได้ และหลวงพ่อก็คงมิได้มุ่งหมายให้แม่ชีเข้ามามุ่งมั่นอยู่กับงานเหล่านี้ เพราะท่านได้มอบหมายงานภายในซึ่งทำได้เสร็จสิ้นแก่ทุกคนแล้ว ตั้งแต่วันแรกที่เข้ามาบวช นั่นคืองานในหน้าที่ของสมณะ

โอวาท - หน้าทีของสมณะ (อบรมแม่ชีวัดหนองป่าพง)

การงานของเราที่เราจะต้องทำให้รู้จัก หน้าทีของพระที่บวชมาแล้ว หน้าทีของเณรที่บวชมาแล้ว หน้าทีของชีที่บวชมาแล้ว มีหน้าทีอย่างไร ควรทำอย่างไร ควรคิดอย่างไร ควรนึกอย่างไร

ในเวลานี้เดี๋ยวนี้เราคิดอะไรอยู่ เราทำอะไรอยู่ เราคิดถูกไหม คิดผิดไหม คิดอิจฉาคนอื่นไหม คิดโกรธคิดโลภไหม ให้ดูปัจจุบันนี้ ให้รีบตัดสินใจเสีย เพราะวันคืนมันล่องไป ๆ เราจะทำนุ่งเป็นทุกข์อยู่หรือไม่ นี่ท่านสอนอย่างนี้ ถ้าท่านยังเป็นอยู่มีชีวิตรอยู่ ท่านจะพูดอย่างนี้ แต่ท่านพูดด้วยตัวหนังสือ วันคืนล่องไป ๆ บัดนี้เราทำอะไรอยู่ ความเป็นจริงท่านกำชับพวกเรา ให้เรารู้ตัวเราเองทุกคนว่า เราบวชเป็นชีหน้าทีของชีคืออะไร เราจะมาละกิเลส เรารู้จักกิเลสแล้วหรือยัง สิ่งที่เราจะต้องละ เรารู้จักไหม เรามาละ ความชั่วเรารู้จักไหม เราละแล้วหรือยัง หรือกำลังที่จะละ สิ่งที่เรา กำลังละเป็นอย่างไร กำลังอดกลั้นอยู่หรืออย่างไร ทนไหม มีอะไรไหม เราพูดอย่างสมณะแล้วหรือยัง เราทำอย่างสมณะแล้วหรือยัง เรากินอย่างสมณะแล้วหรือยัง ที่เราบวชมานี้ นี่ท่านถามปัญหา ให้ตัดสินใจเพราะอะไร เพราะวันคืนมันล่องไป ๆ จะมาทำอยู่อย่างนี้หรือ มีโรคะ มีโทษะ รีบกำจัดมันเสีย รีบภาวนามันเสีย อย่ามาทำความประมาทอยู่ที่นี้ เราบวช

เป็นพระมาแล้ว บวชเป็นเณรมาแล้ว บวชเป็นชีมาแล้ว มันแตกต่างจากเพศของคฤหัสถ์แล้ว เรา
จะมาคิดอย่างคนปริโปกคาม มันจะได้หรือ เวลามันน้อย เวลามันไม่มาก เพราะวัน ๆ หนึ่ง
มันเปลี่ยนไป ๆ ไม่คงที่ เราจะมาอาศัยความประมาทอยู่นี้หรือ จะมายึดมันถือมันอยู่นี้หรือ จะมาทำ
ความยุ่งยากอยู่ในใจเรานี้หรือ ทำไมเราไม่ปลดปล่อยวาระ โทสะ โมหะ ของเรา ทำไมไม่
ปลดปล่อยมันไปไม่ได้ เสียความชั่วอยู่อย่างนั้นแหละ บางทีก็อยู่อย่างนั้นแหละบวชไป ๙ ปี ๑๐ ปี
๒๐ ปี ชาตินี้ชาติหน้าเป็นอยู่อย่างนี้ นี่ท่านสอนว่า ไม่รู้จักหน้าที่การงานของเจ้าของว่าเราควรทำ
อย่างไร เมื่อมีความโกรธขึ้นมา เราก็ตอดตี โกรธมันไม่ใช่พระพุทธเจ้านี้ และท่านไม่ได้สอนหรือ
ทำไมถึงโกรธ เพราะเราคิดผิด ทำไมเราถึงหลง เพราะเราคิดผิด ทำไมเราถึงโลภ เพราะ
เราคิดผิด คิดผิดคืออะไร มันเป็นมิจฉาทิฏฐิมันจึงคิดผิดอย่างนั้น

มิจฉาทิฏฐิ จึงนำความทุกข์มาให้เรา เราจึงไม่สงบ และความสงบอยู่ที่ตรงไหน มันอยู่ที่
สัมมาทิฏฐิ ความเห็นชอบ ถ้ามีความเห็นชอบมันก็สงบเท่านั้นแหละ มันก็ไม่มีโลภ ไม่มีโกรธ
ไม่มีหลง ไม่มีเพราะเห็นโทษมันแล้ว ไม่ยึดโลกไว้ ไม่ยึดโกรธไว้ ไม่ยึดหลงไว้ ความชั่วทั้งหลาย
ที่เกิดมาก็มี แต่ท่านปล่อยมัน ปล่อยมันไป วางมันไป ละมันไป ให้มันไหลผ่านไปเรื่อย ๆ เป็นอย่างนี้

ทำไมถึงปล่อยมันไป เพราะว่าชีวิตของฉันมันน้อย เวลาของฉันมันน้อย มันน้อยเพราะ
อะไร เพราะวันคืนเห็นไหมมันล่องไป ๆ จะมาทำให้มันทุกข์อยู่ทำไม จะยึดอยู่ทำไม ป่วยการ
ป่วยเวลาของเรา เราก็ก่อนปล่อยมันไปเสียดีกว่า ถ้าคิดตกลงอย่างนี้ มันก็ปล่อย มันก็วาง

ความเห็นชอบ คือที่สงบ ถ้าใครไม่มีความเห็นชอบ ไปเถอะ จะไปอยู่ในป่าก็ไปเถอะ
จะไปอยู่คนเดียวก็ไปเถอะ จะไปอยู่ที่ไหนไม่ให้เห็นคนก็ช่างเถอะ แต่ใจมันเห็นอยู่นั่นแหละ ตา
ไม่เห็นแต่ใจมันเห็น ความสงบจริงนั้น ไม่ใช่ทุ่งนา ไม่ใช่ป่า ไม่ใช่ไปอยู่คนเดียว แต่ว่ามันเป็น
เหตุเลี่ยนน้อยหนึ่ง ถ้าเราต้องการความสงบ เราไปอยู่ป่าจะทำความสงบได้เร็วกว่าดีกว่า ไม่ใช่
ว่าพอไปถึงป่าแล้วจะสงบ ไม่ใช่ไปถึงภูเขาแล้วมันสงบ ไม่ใช่อย่างนั้น

ความสงบนั้นต้องเกิดจากความเห็นชอบ ไม่ใช่เกิดจาก มิจฉาทิฏฐิ ที่นี้เป็นนักปฏิบัติ
ที่จะต้องมีการปล่อยวาง พวกเขาก็ต้องรู้จัก สามารถอยู่ได้เมื่อถึงเวลาที่เรจะต้องอยู่ก็อยู่ได้
พวกน้อยเราก็คืออยู่ได้เมื่อเราจะต้องอยู่ หรือพวกน้อยเราไปก็ได้ เมื่อถึงเวลาที่เรจะต้องไป ไป
ด้วยดี ไม่ใช่ไปเพราะอะไร ไม่ใช่ว่า ที่นี้ไม่ใช่ที่อยู่ของสมณะที่สมบูรณ์ เรายังไม่ได้ฝึกในสิ่งที่
สมควรอย่างนี้ ความเป็นจริงแล้วสัมมาทิฏฐิมีอยู่ตรงไหน อยู่ตรงนั้นแหละความสงบ ถ้าหากเรา
ไม่รู้อย่างนี้ เราไปอยู่คนเดียวก็ไม่สงบ จะไปอยู่มากคนมันก็ไม่สงบ มันไม่สงบทั้งนั้นแหละ เพราะ
มันเป็นมิจฉาทิฏฐิ

เรื่องนี้เราต้องค้นคิดให้มันดี ๆ อย่างที่วัดหนองป่าพงเราเนี่ย อาตมาเคยเทศน์ให้พระให้เณร
ฟัง ไปจุดธูปอยากจะไปจุดธูปที่ไหน วัดหนองป่าพงนี้มันจุดธูปเท่าไร เอาไหม เอาป่าไหม
เอาอะไรไหม มันเป็นที่สงบระงับดีเหลือเกิน เขาทำงานกันเป็นเวลาเท่านั้นแหละ ทำงานกัน

เป็นเวลา บางรูปก็คิดว่า เฮ้ย!...ไปสวดมนต์ ไปทำวัตร ไม่ได้เกิดประโยชน์อะไร ไม่ได้ทำสมาธิ
นี่พระซี้เกียจ เห็นไหม เห็นอย่างนั้น

การสวดมนต์การทำวัตร นี่มันซี้เกียจทำ แก่ความซี้เกียจนั่นซิ มันอยากซี้เกียจนี้ ไปเล่า
เรื่องธรรมะ ไปสรรเสริญคุณพระพุทฺธ พระธรรม พระสงฆ์ มันคิดใหม่ มันบาปใหม่ หมูเพื่อนโดย
มากเขาทำอย่างนี้ เราก็ทำกะเขาซิ ถ้าหากว่าคนเราไปอยู่อย่างหนึ่งแล้วคิดว่า ไม่ต้องอะไร
หรอก ไปสวดมนต์ ทำวัตร มันจะได้อะไร เหมือนกับร้องเพลงเท่านั้นแหละ แล้วอะไรจะมี
เป็นกิจการเป็นหลักฐาน คนเก่าก็ดีคนใหม่ก็ดี ต้องฝึกกันอย่างนี้ อันนี้มันเป็นทางที่ถูก พอติระขัง
ทำวัตร มันก็นึกไม่อยาก มันซี้เกียจ นี่ ต้องไป ไปแก้ความซี้เกียจ ไม่ต้องแก้อื่นหรอก นี่มันก็ดี
อยู่แล้ว ให้เราเข้าใจอย่างนั้น ถ้าเราไปคิดอะไรไม่มีอะไรเป็นหลักการ สารพัดอย่าง มันต้อง
มีกายสามัคคีกัน อย่างเช่น พระพุทฺธเจ้าให้ประชุมกันอย่างน้อยเดือนละครั้ง เพื่อให้เป็นกาย
สามัคคีกัน มีอะไรจะได้ผูกพันเป็นพวก เป็นสังฆะ เป็นสังโฆ เป็นหมู่ของสงฆ์ มีคสังโฆหมู่แห่งเนื้อ
สกฺกาสังโฆหมู่แห่งนก อริยสังโฆหมู่แห่งพระอริยะเจ้า มันเป็นหมู่เป็นหมวด ถึงแม้ว่ามันไม่เหมือนกัน
อย่างนก แม้ต่างพันธุ์กันแต่ก็เป็นนก บางตัวปากยาว ๆ บางตัวปากสั้น ๆ บางตัวมีปีกยาว บางตัว
มีปีกสั้น แต่มันก็เป็นนกเหมือนกัน เรียกว่า มันเป็นหมู่แห่งนก มันไปกันเป็นกลุ่ม หมู่ของพวกโยมซี้
ก็เหมือนกัน หมู่ของพระของเณรก็เหมือนกัน ต้องมีลักษณะเหมือนกัน ต้องเป็นอย่างนั้น

ลักษณะของผู้ประพฤติปฏิบัติต้องสงบ ทำจิตของเราให้สงบ ถ้าเราไม่มีปัญญาจะทำความสงบ
ไม่ได้ ที่อยู่สมบุรณ์เกินไป อาหารสมบุรณ์เกินไป ก็ยังไม่สงบ อะไรสมบุรณ์ก็ยังไม่สงบ เพราะจิต
มันยังไม่เห็นชัด ความชั่วทั้งหลายที่มีอยู่นั้นแหละเราจะละมัน และจะละไม่ได้ถ้าเราไม่เห็นโทษ
มันอย่างชัดแจ้ง เราต้องเห็นโทษมัน ทีนี้คิดไปพิจารณาไป แล้วก็ต้องตกลง ต้องพยายาม

พวกญาติโยมทั้งหลายทุก ๆ คน อย่างทุกวันนี้ วัดหนองป่าพงเราที่นี่นะ พุดง่าย ๆ ในสมัยนี้
เป็นวัดตัวอย่าง เขาให้ชื่อวัดหนองป่าพงว่าวัดตัวอย่าง ตัวอย่างที่ดี ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบ นี่ คำเขา
เล่าลือของคนชาวโลก พระเณรก็น่าเลื่อมใส ประพฤติดีประพฤติชอบ เราลองอ่านมันดูอย่างนั้นไหม
อย่างเขาเล่าลือใหม่ พวกซี้ก็มีระเบียบเรียบร้อยดี ประพฤติดีประพฤติชอบ น่าเลื่อมใส เขาพูด
อย่างนั้น ดีอย่างเขาว่าหรือเปล่า หรือเขาว่าแล้วก็ดีเอาเอง เรามาตรวจดู เราทุกคน ๆ ที่ว่า
ทำให้ดีก็คือคิดให้มันดี ที่เขาว่าเราทำดีอยู่เดี๋ยวนี้ เราต้องคิดว่ามันดีอยู่หรือเปล่า เขาว่าเราไม่ดี
เราต้องคิดให้มันดีอีกว่า เราไม่ดีหรือเปล่า เราเป็นอย่างนั้นหรือ เราต้องอาศัยตัวเราเอง ถ้า
เราทำไม่ดีอยู่ แต่เขาว่าเราดี นี่มันโกหกเขา คนนั้นเขาพูดผิด เราจะไปเข้าใจว่าเราดีเหมือน
เขาว่าไม่ได้ เราชั่วอยู่ ยังมีกิเลสอยู่ ยังมีตัณหาอยู่ เราพยายาม ก็เพิ่มข้อประพฤติปฏิบัติเรา
ขึ้นไปอีก ตรวจดูกาย วาจา ใจของเจ้าของที่มีอยู่นี้ ตรวจดูทุกวัน ๆ มันพร่องตรงไหน มันขาด
ตรงไหนต้องต่อตรงนั้น มันยาวตรงไหน ต้องตัดตรงนั้น

การปฏิบัติอย่างนี้เรียกว่ามันคือคน ๆ เดียว อยู่มากคนก็อยู่เหมือนคน ๆ เดียว ไม่ต้องวุ่นวาย
ต้องมีความอดกลั้น บางทีคนนั้นพูดไม่ถูกใจเราเพราะคนนั้นมันอูจาตามันไม่ฉลาด เราก็รู้จักคน รู้ว่า

คนนั้นกิริยามันยังไม่ค่อยจะดี คน ๆ นั้นมันยังไม่ฉลาด เราต้องรู้จักผ่อนสั้นผ่อนยาว ถึงเวลาจะ
ตักเตือนกัน ก็ตักเตือนกันด้วยดี อย่าไปทำอย่างนั้น อย่าไปทำอย่างนี้ อย่างนั้นมันไม่ดี คนเรา
ถ้าหากว่าจะไปเตือนคนอื่น ก็ต้องเตือนเราเสียก่อน เตือนทำไม ถ้าไปเตือนเขาแต่เขาไม่ฟัง มัน
จะเกิดโมโหขึ้น เราจะเตือนคน ๆ นี้ ก็ต้องทำตัวเราให้ดีเสียก่อน เขาจะด่าจะว่าอะไร ก็ช่าง
เขาเถอะ เราได้สร้างความคิดแล้ว ถ้ามีเหตุต้องเตือน เราก็ต้องไปเตือนเขา ถ้าเขาฟังก็ดี ถ้า
เขาไม่ฟังก็ตามเรื่องของเขา นี่ คนเตือนต้องอยู่ในลักษณะนี้

คนที่ถูกเขาเตือนนั้น คนนี้พูดไม่ดีทำไม่ดีเราก็ฟังดู จริงดั่งคำเขาไหม เขาว่าเราไม่ดี
จริงไหมที่เราไม่ดี ต้องฟังก่อน ถ้าเราดีอยู่แต่เขาว่าเราไม่ดี เขาก็พูดไม่ถูก เขาคิดไม่ถูก ก็ให้
เป็นเรื่องของเขา เราต้องปล่อยต้องวาง เข้าสู่ธรรมะให้ได้ ใครจะว่าดีว่าชั่ว เราก็นำมา
พิจารณาเข้าสู่ธรรมะทั้งนั้น เราต้องตรวจดูว่าลักษณะอย่างนี้ เราจะทำอย่างนี้ เราคิดอย่างไร
เราคิดอีกคนใหม่ เมื่อเขาพูดกับเราว่า คุณนะมันอิจฉาฉัน ถึงพูดอย่างนี้ ถึงทำอย่างนี้ เรา
ต้องรู้จักว่า มันจริงหรือเปล่า เมื่อเราจะพูดจะทำ ต้องรู้จักรับรองตัวเรา เราไม่คิดอย่างนั้น
เรามีเจตนาอันดี แต่คนนั้นว่าเรามีเจตนาไม่ดี เราก็สบายใจอยู่ได้ ก็เพราะรู้ตัวของเรายอยู่แล้ว
เขาว่าเราไม่ดี แต่เจตนาเราดีอยู่ ดังนั้นท่านจึงให้มีสติทุกเวลา เมื่อจะพูดอะไร เราก็ตั้งใจ

พูดดีใหม่เพื่ออะไร เราต้องรู้จักของเรา เมื่อคนอื่นเขาว่า พูดอย่างนี้มันไม่ดี เราก็สบายเพราะเราคิดดีอยู่แล้ว เราพยายามทำให้ดีอยู่แล้ว คิดดีอยู่แล้ว คนที่ว่าไม่ดี เขาพูดผิด เราก็สบายใจ

อดทน ใจหยุดตาม จงเตือนตน ด้วยตนเอง ต้องเตือนอย่างนี้ จะให้อาตมาเตือนทุกคน ๆ ทุกเวลา ๆ นี่พรรัชนี่ก็เพิ่งได้อ่านนี้เห็นใหม่ ถ้าอาศัยอาตมาเตือน ญาติโยมทุกคน ๆ ญาติโยมคงจะโง่เต็มทีเสียแล้ว นี่พรรัชนี่เพิ่งมาตักเตือน อดทน ใจหยุดตาม จงเตือนตน ด้วยตนเอง คัมครองตัวเอง อุปกูป จิตต์ เราคัมครองจิตของเราเอง เรายกษัตถ์เอง

ตั้งนั้นนาน ๆ อาตมาจึงเดินเข้ามาแล้วจะว่า ปฏิบัติเอาเองเด้อ ทุกคนปฏิบัติเอาเองดูเอาเอง สอนให้ดูเอาเองให้รักษาเอาเอง คือให้เตือนเจ้าของเองว่า การกระทำเราดีใหม่ ที่เราทำอยู่ทุกวันนี้สมกับเป็นสมณะใหม่ พูดสมกับเป็นสมณะใหม่ ทำสมกับเป็นสมณะใหม่ ต้องคิดให้มันดีอย่างนี้ ตั้งนั้นให้เข้าใจเสียว่าไม่ต้องอื่นละ วัดป่าพงนี้มันระดับประเทศ ไม่ใช่ระดับอำเภอ ระดับจังหวัด แต่เป็นระดับประเทศ ยกตัวอย่าง คือเหมือนอาตมานั่นแหละ เขาต้องเข้าใจว่าอาตมาเป็นอรหันต์แล้วเดี๋ยวนี แต่ว่าเรื่องของเขาเป็นเรื่องเขาพูดไป เราจะเป็นจริงอย่างนั้นหรือไม่เป็นจริงอย่างนั้น มันอยู่ที่เรา เรื่องที่เขาพูดไปให้เขาพูดไปอย่างนั้น นี่พระอรหันต์มาแล้วเราจะดีใจใหม่ เราจะเป็นหรือยัง หรือยังไม่เป็น เป็นเรื่องเขาพูด ห้ามไม่ได้ เราต้องตรวจดูเรา เป็นไม่เป็นเรารู้ที่ตัวของเรา เราไม่ต้องอาศัยคนอื่นเขา เราเตือนอยู่อย่างนี้ เขาเตือนเราอยู่อย่างนี้ เราก็เตือนเราอยู่อย่างนี้ อันนี้คำพูดประชาชนมันเป็นอย่างนั้น

ตั้งนั้นวัดหนองป่าพงนี้ก็เรียกว่าระดับประเทศ ในทุกวันนี้แม่ชีก็สำรวจมาแล้วเลื่อมใส พระสงฆ์ก็น่าเลื่อมใส คนทุก ๆ จังหวัดมารวมสารพัดอย่าง ดุขี ชิฝรั่งก็มี พระฝรั่งก็มี พระฝรั่งเขาว่าดีดีใหม่ละ ชิฝรั่งเขาว่าดี ดีใหม่ละ หรือเขาว่าดีก็ดียังนั้นหรือ ไ้ พระฝรั่งนี้ดี ท่านอยู่เมืองนอกอุตส่าห์มาบวช แหมศรัทธาท่านมากเหลือเกิน ผู้หญิงฝรั่ง มาเมืองไทยก็บวชเป็นชีฝรั่ง แหมน่าเลื่อมใสดีเหลือเกิน เราดีจริงอย่างนั้นใหม่ เราต้องรู้เราเอง อย่าไปเชื่อคนอื่นเขา นี่ ระวังให้ดี เขาว่าเราชั่ว นั่นคำเขาพูด เขาว่าเราดี เขาพูด ไม่ใช่ตัวเรา ตัวเรา เรารู้ตัวเราเอง อันนี้ให้เก็บไว้ในตัวของเรา พยายามทำทุก ๆ คน จะต้องทำอย่างนั้น

ที่เรามานี้ มาปล่อยมาวาง คนอื่นเตือน เราก็รับสาธุเลย แหมไม่ต้องจ้ำงเขา แต่เขาเตือนเรา ที่นี้เราทำถูกหรือทำผิดก็ฟังเถอะ ฟังมันทำให้เกิดปัญญา อาตมาจึงได้นำของดี ๆ มาฝาก พวกเซน เขาสอนให้ลดทิฏฐิมานะ ไม่ต้องเรียนอะไรมาหรือก เมื่อนั่งสมาธิ พอนั่งสัปปะนัง เขาจะเอาระบบองมาตีศีระชะ พอลูกศิษย์มองเห็นอาจารย์ ขอบคุณครับที่ช่วยเอาระบบองมาตีศีระชะผมนี้ ช่วยเตือนผม ขอบคุณครับ พวกเราเป็นแม่ชีอยู่นี้จะขอบคุณกันได้ไหม ต้องลองดูซิ เราต้องมีปัญญาซิ ซิทุกคน แก่ ๆ สาว ๆ ทั้งนั้นที่อยู่นี้ ถ้าเราว่างนอน ให้ชีคำฟ้าเอาระบบองมาตีศีระชะ ขอบคุณคะ จะว่าได้ไหม ให้เข้าใจซิ

วัดดูซิว่ากิเลสของเรากับของเขาขนาดไหน ดูก็ได้ ถ้าถูกเราบ้างจะเป็นอย่างไร ตั้งนั้น

การสอนอาตมาก็ยังยอมลูกศิษย์ อะไรถ้ามันจะผิดก็ให้เตือนด้วย แต่เป็นอาจารย์เขามันก็ยิ่งยาก โยมทั้งหลายนั้นมีกำไร อาตมาบอก ไม่ต้องเกรงใจถ้าอาตมาผิด โยมจะเตือนนี้ยากไม่มีใครเตือน เพราะเป็นครูบาอาจารย์ จึงพากันกลัวเกรง ดังนั้นการปฏิบัติเมื่อเป็นพระเถระมันยากลำบาก บางครั้งเราผิดเขาก็ปล่อยให้เราผิดไปเรื่อย ๆ ไม่รู้ตัวของเรา ถ้าเขาจะเตือนเขาก็กลัวเรา เกรงเรา อะไรเรา มันหาคนที่สอนได้ลำบาก แต่พวกเราเนี่ยสบายกันทุกคน ถ้าหากทำผิดมากก็มีคนบอกเลย มันดีเหลือเกิน อย่าไปคิดอย่างโน้นอย่างนี้เลย ให้เข้าใจการปฏิบัติเป็นเรื่องอย่างนี้เอง ถ้าเราละ เราวางมันก็หยุด มันไม่หนัก ความยึดมั่นถือมั่นนี่มันหนัก

ผู้คนทั้งหลายมาวัดหนองป่าพง เพื่อจะมาดูแม่ชี มาดูพระ มาดูข้อปฏิบัติ เขาไม่ต้องไปถาม อะไรหรอก ก้าวเข้ามาในวัด ไปมองดูกุฏิของพระดูกุฏิของชี เข้ามาในวัด สถานที่วัดมันสะอาด เก็บของเป็นสัดส่วนเรียบร้อยอย่างสมณะ เขาก็มีความเลื่อมใสแล้ว ไม่ต้องเทศน์หรอก อะไรที่มัน เกะกะ เราก็ต้องช่วยกันเก็บ ช่วยกันทำ ช่วยกันรักษา อันนี้แหละคือเทศน์ คนเลื่อมใสอย่างนี้

ต้นไม้อยู่ในป่า มันเทศน์ให้เราฟังไหม ต้นที่เราชอบนั้นแหละ ดอกไม้มันเคยเทศน์ให้เรา ฟังไหม ทำให้ถึงว่าฉันชอบเหลือเกิน ฉันชอบเหลือเกิน ดอกไม้มันได้เทศน์ไหม มันเกิดตามธรรมชาติของมันต่างหาก แต่คนไปชอบมันเอง อันนี้ก็เหมือนกัน ลักษณะอันนี้มันเป็นธรรมในตัวของมัน เราไม่จำเป็นต้องไปเทศน์อะไรให้มันมากหรอก เราปฏิบัติของเราเท่านั้นแหละ

อาตมายังคิดเลยว่า การสร้างวัด ตั้งแต่ ๖ พรรษาหลังจากปฏิบัติแล้ว อาตมาไม่เห็นอื่นไกล นอกจากเรื่องปฏิบัติ ไม่ต้องไปขอร้องไปออกกัณฑ์ไม่ต้องไปทำอะไร มันอยู่ในข้อปฏิบัติทั้งหมด

จิ๋ว บิณฑบาต เสนาสนะ เกสัช ไม่อยู่นอกเหนือนั้น เราปฏิบัติให้ดีเถอะปฏิบัติให้มันดีขึ้น ให้มันดีในเรา ไม่ต้องไปร้องขอหรือ ไม่ใช่ว่าในเมืองนี้ ไปเมืองนอกเขาก็ยังเลื่อมใส

อาจารย์สุเมโธเคยพูดว่า หลวงพ่อนี้เป็นพระแปลกเหมือนกัน ผมอยู่ที่นี่ก็ไม่มีใครบวารณาหรือ หลวงพ่อไปที่ไหนเขาก็บวารณาปัจจัยอันนั้นอันนี้ให้อยู่เรื่อย ๆ เลย แต่อาตมาไม่เคยเอา มา เงินก็หลายหมื่น แต่ไม่เอา เอาให้สุเมโธ เอาไว้ตรงนั้นแหละ เมื่อพระไทยพระฝรั่งไปมา เมื่อซีฝรั่งไปมา ถึงคราวจำเป็นขัดข้องจริง ๆ เอานี้ใช้เถอะ ถ้าจะนำไปใช้ในทางไม่มีประโยชน์ ไม่เอา และไม่เคยอดเอามา ทิ้งไว้เป็นส่วนกลางนั้น ไม่ต้องเอาของเขามา ของ ๆ เขา ต้องทำกันเสียอย่างนี้ คิดอย่างนี้ทุกคน ไม่ว่าจะเป็นเมืองเราเมืองอื่นก็เหมือนกัน เขามีศรัทธาเพราะการกระทำ

อาตมาเห็นว่า ถ้าเราทำมันดีที่สุดแล้ว เทวดาเห็น พอเห็นปุ๊บอยากเอาของมาให้แล้ว อย่างน้อยอยากจะทำถวายจังหัน ถ้าไม่มาถวายจังหันปวดศีระะ ศีระะจะแตกต้องอยากมาต้องมา จะอยู่ที่ไหนก็มา ไม่ใช่มีเฉพาะที่นี่ ไปอยู่ภูเขาก็ก็นำมา ไม่เคยเห็นก็มา ไม่รู้คิดถึงทำไมอะไรก็ไม่รู้ นี่คือคุณธรรมที่เราต้องปฏิบัติ

ฉะนั้นการปฏิบัติคือของดีที่สุด พวกเราทั้งหลาย เราจะหาอะไรมายิ่งกว่าการประพฤติ การปฏิบัติ ถึงที่มัน ถึงที่สุดแล้วจะไม่มีอะไรขัดข้อง จะสร้างวัดหนองป่าพงที่แห่งไหนแห่งหนึ่งอีก ไม่ต้องไปขออะไรใครที่ไหนหรือ เขาเอามาให้เขาเอามาสร้างเอง เขาดูอย่างนี้เราไม่ต้องไปขอร้องใคร เราทำดีแค่นั้นแหละ มันไหลมา ๆ สร้างที่פקกันได้ ที่เราอยู่ อยู่ด้วยบุญบารมีของเรา อยู่ด้วยการประพฤติปฏิบัติ ถ้าพระทะเลาะกันไม่ถูกกัน สมภารชีโลก ชีทำอธิกรณ์ุ่นวายกัน จะมีอะไรตรงนี้ ไม่มีหรือก็เดี๋ยวเขาก็เอาไฟมาจุดกระต๊อบน้อย ๆ ที่อยู่

เราต้องพากันเข้าใจ เราอยู่ได้ทุกวันนี้เพราะความดีของเราให้เข้าใจอย่างนั้น ความดีของเราต้องให้มันดีขึ้น ๆ อาตมาช่วยแล้วเราก็ก็น่าช่วยกัน

อาตมาเคยมีในปีหนึ่ง หมดเหมือนกันรูปจะจุดก็หมด เทียนจะจุดก็หมด หมดไปทุกอย่างทำไมถึงหมดไปอย่างนั้น เพราะเรามันยังดิน้อย ทำให้มันดีขึ้นซิ พอเห็นหลวงพ่อกมาแล้วสบาย เอาอาหารมาแล้วเอาข้าวมาแล้ว แต่พอหลวงพ่อนี้ หลวงพ่ออาชนมนมเนยนี้หมดแล้ว ใครจะเอาหนึ่ที่ไหนล่ะ เราเห็นกันไหม เราก็ก็น่าขึ้นชื้พร้อมกันทำขึ้นชื้ จะไปกลัวอะไรกันทำไม ทำให้มันดีเถอะ

การสร้างควมดีอย่างนี้ไม่อดอยาก ไปที่ไหนไม่เคยอดอยาก เพราะอะไร เพราะการเสียสละ ถ้าเอามาแค่ไหนเอาเข้ากระเป๋ามาก ไม่ได้กินกันขนาดนี้หรือ หมดแล้ว วัดหนองป่าพงไม่เป็นวัดหนองป่าพงหรือ

แต่อาตมาได้อะไรมาแบ่งออกไปหมด ไม่ว่าสาขาไหนอะไรก็ตาม แบ่งออกไป บางทีหยูกยา เขาเอามาถวายเฉพาะเราก็ก็นำรูปอื่นเสีย ให้ท่านได้ฉันยาเพื่อให้โรคท่านหาย อาตมาก็หายไม่ต้องฉันยาแล้ว เพราะมันได้บุญ

ในคราวหนึ่งพระสารีบุตรและพระโมคคัลลาน์ไปจำพรรษาอยู่ที่ภูเขากุเวระ พระสารีบุตรท่านปวดท้อง ปวดจนจะเป็นจะตาย พระโมคคัลลาน์จึงถามว่า เอ! ท่านสารีบุตร ท่านเคยเป็นโรคเช่นนี้มาไหม เคยเป็นครั้งตั้งแต่เป็นฆราวาสอยู่ ท่านฉันยาอะไร มันจึงหาย โยมแม่ผมถ้ารู้ว่าผมปวดท้องอย่างนี้ ท่านจะเอาถั่วเขียวบ้าง น้ำตาลบ้าง นมบ้างและอื่นๆ ทำเป็นข้าววมธุปายาส กวนเข้า เมื่อเอาให้ฉันแล้วท้องผมจะหายปวด พุทกัน ๒ องค์อยู่ที่ภูเขากุเวระได้ยิน พอจนจะรุ่งเช้าเทวดาได้ไปหาทายก จีบคอลูกทายกเอาน้ำหนึ่ไปไว้ข้างหลังพูดบ่าๆ บอๆ ไปเรื่อยเอาๆๆ ทำไม่ต้องโทษมัน มันจะทำยาไปถวายพระสารีบุตรใหม่ ถ้าไม่ทำยาไปถวายพระสารีบุตรจะเอาให้ตายๆ ลูกทายกยอมเลย รับรองว่าจะทำยาให้ เมื่อหายขึ้นมาก็รีบเอาถั่วเขียวมากวนขึ้นตอนกลางคืน

ตอนเช้าพระโมคคัลลาน์ไปบิณฑบาต พระสารีบุตรไปไม่ได้ปวดท้อง ทายกได้ใส่บาตรพระโมคคัลลาน์ และยาถั่วเขียวผสมนมเนยให้ อันนี้ผมขอฝากไปถวายพระสารีบุตรด้วย พระโมคคัลลาน์จึงเอาใส่ในบาตรนำไปให้พระสารีบุตร พอไปถึงภูเขากุเวระก็นำส่วนของพระสารีบุตรไปถวายท่าน เอาบาตรถวายท่าน ท่านก็มองดูในบาตร มองเห็นอาหารที่พุทกันเมื่อคืนนี้ ถั่วเขียวก็เห็นอะไรก็เห็น พุทอะไรทุกอย่างมีหมดที่ได้พุทเมื่อคืนนี้

พระสารีบุตรตกใจบอก เออ! เอาละ มันเป็นวิญญูติ เป็นกายวิญญูติ อาหารชนิดนี้ให้

ท่านโมคคัลลาน์ไปเฝ้าในพื้นปฐพีเสีย ถึงแม้ว่าไส้ผมจะร่วงไหลออกมาเดี๋ยวนี้ ผมก็ฉันไม่ได้

ท่านรักษาวินัยของท่าน เพราะท่านได้พูดแล้วได้ยินถึงเทวดา พอพระโมคคัลลาน์ยกเอาบาตรเอายานี้ไปเฝ้าแผ่นดิน เมื่อยาถูกแผ่นดิน โรคปวดท้องของพระสารีบุตรหายเลย เรียกว่าธรรมโอสถ มีอานิสงส์อย่างนี้ขนาดนี้แหละ ท่านปฏิบัติอย่างนั้น ขนาดท่านพูดกันสองต่อสองในภูเขา เทวดาได้ยืมว่าเอามาขนาดนั้น ท่านก็ยังไม่ฉันเลย เพราะมันออกจากวิญญูติของท่านแล้ว นี่คือการรักษาศีลของท่าน มันไกลกันไหมกับเราในทุกวันนี้

พระในทุกวันนี้ ต้องสะพายย่ามไปหาขอเอาเลยขอโน้นขอนี่ ขอเรียไรตามตลาด มันห่างไกลกันมากที่สุด การประพฤติปฏิบัติมันเป็นไปอย่างนี้ ให้จำไว้ในใจ เรื่องบริสุทธิต้องทำอย่างนี้ ไม่ตายหรอก พระพุทธองค์ท่านปฏิบัติให้เป็นสุปฏิปันโน อูชุปฏิปันโน ญายปฏิปันโน สามิจิปฏิปันโน แล้วไม่ตาย เอาทำให้มันดีเถอะ วันนี้ฉันเสร็จแล้ว พรุ่งนี้จะฉันอะไร ไม่พูดถึง ไม่ต้องไปสะสมไว้ให้มันมาก ถ้าทำความดีอยู่อันนั้นต้องมี ท่านกล่าวว่า ถ้าผู้ใดไม่ให้ทานแก่ผู้ประพฤติดีประพฤติชอบ จะไม่สบาย จะปวดศีรษะ ทำให้อยากไปถวายเป็นอาหาร อยากจะไปกราบไหว้ อยากจะไปอะไรต่าง ๆ มีเกิดขึ้นในจิตใจ ด้วยอำนาจความดีอันนี้ ทุก ๆ คนขอให้เข้าใจพากันสร้างความคิดให้มีขึ้น อย่าไปสร้างความชั่ว เราเป็นสมณะ

ทุกคน พวกชีพวกพระพวกเณร ได้นามว่าเป็น สมณะ เข้ามาบวชในศาสนา หน้าที่ของสมณะเป็นอย่างไร หน้าที่หรือทางที่สมณะจะต้องเดินไป ทางอย่างหนึ่งสมณะไม่ควรเดินไป คือ *อิตตกิลมณานุโยค* และ *กามสุขัลลิกานุโยค* อันนี้ไม่ใช่ทางของสมณะที่จะคิดไปหรือเดินไป

อิตตกิลมณานุโยค คือการทำตามอำนาจใจของเรา เป็นอิตตา ทำไปเปล่า ๆ ทำไปแล้ว

ไม่เกิดประโยชน์ ทำให้เราเป็นทุกข์ทรมานเปล่า ๆ เช่นว่าสมัยก่อนมีพระอยากให้เราเลื่อมใส อยากได้เอกลาภ อยากมีลาภมาก ได้มีความคิดขึ้นในใจ ได้ฝึกฉันดูของตนเอง ไม่ยอมฉันข้าว ไม่ไปบิณฑบาตอยู่แต่ในวัด พระณรูปอื่นไปบิณฑบาตกันหมดแต่รูปนี้ไม่ไป พอเพื่อนไปบิณฑบาตแล้ว ก็ได้ไปกินดูกินมูตร เหมือนหมู พอเพื่อนกลับมาคิดว่าเราสบายไม่ต้องฉันข้าวก็อยู่ได้ อยู่ตั้งพรรษา ฉันอยู่ได้ ให้เขาเข้าใจว่าเราเป็นพระอรหันต์แล้ว ท่านไม่ยอมฉันข้าวตั้ง ๓ เดือน ท่านอยู่ได้ เพื่อให้เขาเลื่อมใส

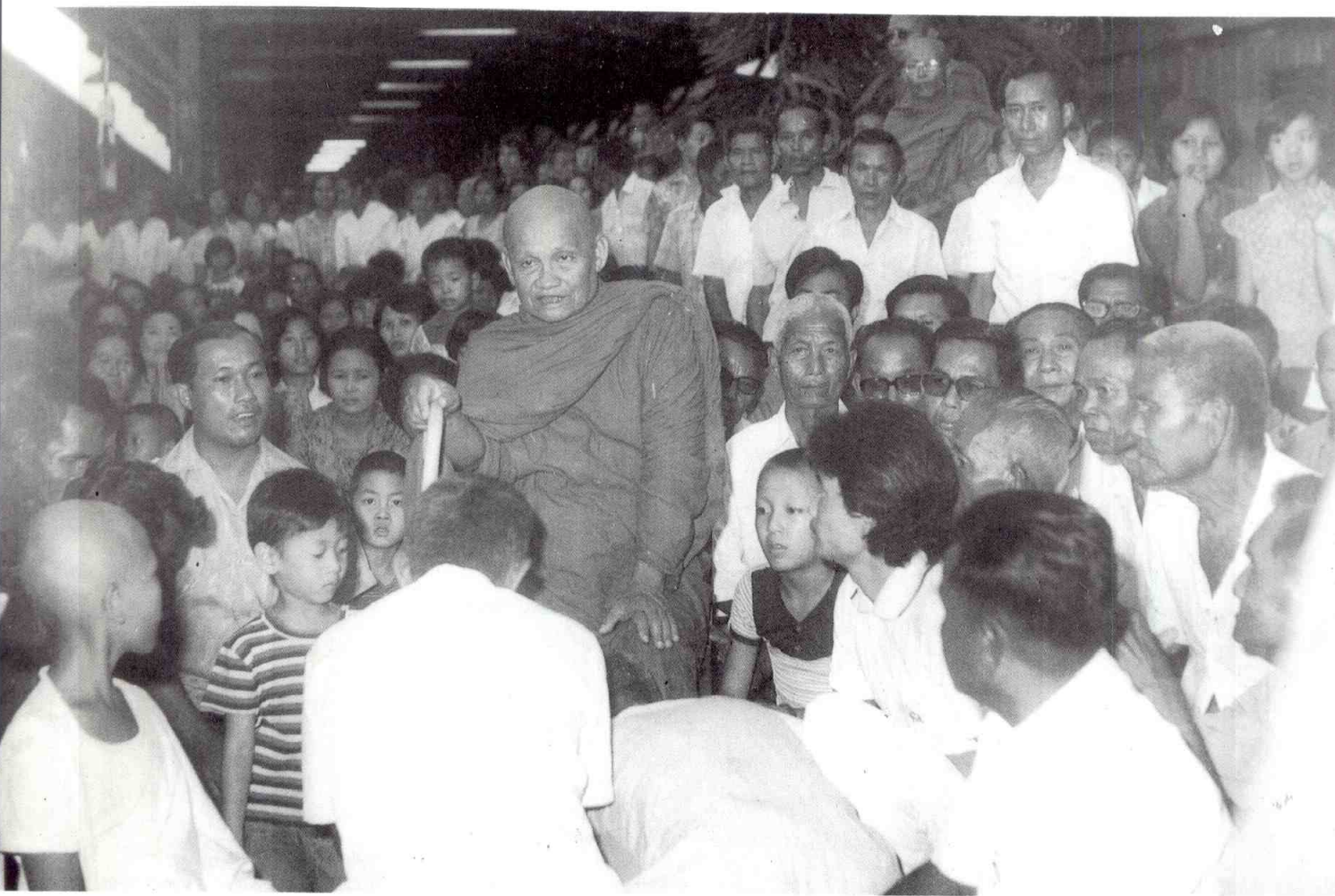
เมื่อผู้อื่นเห็นปฏิภิกขุเช่นนี้ เขาได้ไล่จึงได้ไปอีกบ้านหนึ่ง มีลานหินยาว ๆ ชาวบ้านเขามา ถ่ายอุจจาระกันตรงนั้น พระรูปนั้นก็ได้อยู่ที่ตรงนั้น ยืนขาเดียวอ้าปากขึ้น ไม่ต้องทำอะไร กินอากาศกินน้ำค้างเป็นวิธีของท่าน เมื่อมีคนมาจะยืนขาเดียวอ้าปาก เมื่อมีคนหนีไปจะยืน ๒ ขา ใครมาเห็นว่าพระสมณะรูปนี้แปลกยืนขาเดียวกินน้ำค้าง แต่อยู่ได้เป็นหลาย ๆ เดือน แปลกจริง ๆ นะ แต่ความเป็นจริงเมื่อคนหนีไปแล้วก็จะกินมูตร คุณเหมือนสุนัข เมื่อคนมาก็ยืนอ้าปาก

พระพุทธองค์ได้พิจารณาว่า พระรูปนี้ถ้าเราไม่ไปให้ความเห็น จะมีกรรมไปหลายกัลป์ หลายชาติ เพราะหลอกลวงเขา เมื่อก่อนเคยหลอกลวงเขา ชาตินี้ก็หลอกลวงเขาอีก พระพุทธองค์ กับพระอานนท์จึงได้ไปโปรด พอไปถึงก็ได้ตรัสว่า สมณะรูปนี้ ท่านไม่มีอะไรเลยในใจของท่าน ท่านโกหกชาวบ้านเขาทั้งนั้น ไม่ใช่แค่ในชาตินี้ ชาติก่อนก็โกหกเขามาทั้งนั้นแหละ ถ้าท่านยังทำอยู่ อย่างนี้จะเป็นบาปเป็นกรรมตลอดเวลา เราไม่เคยให้ความเห็นอย่างนี้ แต่ทำไมท่านจึงทำอยู่ อย่างนี้ พระพุทธเจ้าเทศน์ไปถูกหมดในใจของพระรูปนั้น เป็นอย่างนั้นจริง ๆ คือยอมรับในใจ สมัยก่อนพระรูปนี้ไปบิณฑบาต ได้เอาขี้ใส่บาตรให้พระอรหันต์ เกิดมาในชาตินี้จึงกินขี้เป็นอาหาร เพราะกรรมที่ทำไว้ ท่านต้องหยุด ท่านต้องเลิกเดี๋ยวนี้ ถ้าพระพุทธองค์ไม่ทรงไปโปรด ก็จะไม่มีการไปโปรด

เรื่องการไปเยี่ยมญาติเยี่ยมบ้านก็เหมือนกัน เราต้องรู้เหตุ ที่ควรไปจึงค่อยไปกัน เป็นพระเป็นเถระเป็นชีทั้งหลาย อย่าเพิ่งไปปรัมปรา ให้มันมีเหตุผลที่จำเป็นจริง ๆ ถึงค่อยไป ไปก็ต้อง รู้จักกลับรู้จักเวลา อย่าไปช้อนไปนอนอยู่ในบ้านคฤหัสถ์ ๒ วัน ๓ วัน ๔ วัน ๕ วัน แหมสบาย มันไม่ดี ไม่เหมือนสมณะ

เราต้องพยายามดูแล้วดูอีกในสิ่งทั้งหลายเหล่านี้ ที่เขาปวารณาไว้ ถ้าอันนั้นท่านไม่มีฉัน จะให้ ถ้าขาดเงินอะไร ท่านมาเอาเถอะ อันนี้พระท่านยิ่งกลัวใหญ่ แต่พระบางรูปขอทุกวัน นึกว่าเขาปวารณาแล้วขอไม่ผิด จึงไปขอทุกวัน ขอจนเขารังเกียจอย่างนี้ก็มี ให้เข้าใจให้รู้จัก ถ้าเขาปวารณาแล้ว อาตมายิ่งกลัว

ในพรรษานี้ มีคนเขาจะให้เงินเดือน ยังไม่เคยไปถามเอาเงินเดือนสักทีเลย จะให้ก็ให้ ไปเถอะไม่ไปถามเอาเงินเดือน เขาก็เลยหยุดให้เงินเดือนเอง จะไม่เอาก็ไม่ว่า จะเอาก็ไม่ว่า อยู่อย่างนั้นตามศรัทธาของเขา มันดีมาก เพราะเรามันมีพอกินอยู่แล้ว จะเอามากอะไรทำไม กินข้าวมือเดียว

“การทำบุญนั้น ไม่ใช่แต่ว่า เอาวัตถุสิ่งของให้ทานเท่านั้น
จิตคิดเมตตา ละสิ่งที่ชั่ว มันก็เกิดบุญขึ้นมา”